

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЖАРГОНОВА КАРТИНА СВІТУ СТУДЕНТІВ м. ХАРКОВА

Кваліфікаційна робота
студентки 4 курсу
першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.01 українська
мова та література
Чебодаєвої Анастасії
Всеволодівни

Науковий керівник: Гурова
Оксана Модестівна, кандидат
філологічних наук, доцент

Харків – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ АНАЛІЗУ СТУДЕНТСЬКОГО ЖАРГОНУ.....	6
1.1. Поняття «жаргон».....	6
1.2. Мовна картина світу.....	10
1.3. Мова міста як об'єкт дослідження.....	15
Висновки до розділу 1.....	19
Розділ 2. СКЛАДНИКИ ЖАРГОНОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ СТУДЕНТІВ м. ХАРКОВА.....	21
2.1. Склад і структура жаргонової лексики студентів м. Харкова.....	21
2.1.1. Лексико-тематична група «Університетська діяльність».....	22
2.1.2. Лексико-тематична група «Позанавчальне життя».....	35
2.2. Словотвірні та семантичні особливості лексики студентського жаргону м. Харкова.....	41
Висновки до розділу 2.....	52
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
ДОДАТКИ.....	61
АНОТАЦІЯ.....	74

ВСТУП

Жаргон є важливим елементом мовної культури й використовується для спілкування в повсякденному житті в певній соціальній групі. Жаргонізми збагачують мову, надаючи їй більш розмаїту інтерпретацію та нові відтінки в значенні слів і виразів. Також вони можуть бути способом ідентифікації членів певної групи й забезпечувати їхнє відчуття належності до неї. В українській мові жаргонізми, як правило, пов'язані зі спортивними, музичними колективами, вуличними угрупованнями, студентською молоддю тощо. Ця мовна форма є цікавою для вивчення, оскільки відображає особливості життєвого досвіду, культури та поведінки певних соціальних груп. Серед дослідників, що розглядали це питання, можемо виокремити Л. Ставицьку [26; 27; 28], Н. Христич [41], О. Тарана [31], О. Фурсу, Ю. Мосенкіса [38], Т. Кондратюк [15], Л. Бакуменко [1], Г. Врублевську [3], Т. Гарлицьку [4].

У контексті досліджуваної проблеми варто згадати також про поняття «мовна картина світу», яке базується на думці, що мова не лише відображає навколишній світ, а й впливає на уявлення людей про нього. Вивченням цього питання займалися такі українські дослідники: П. Грабовий [6], В. Жайворонок [12], І. Живіцька [13], І. Заремська [14], О. Селіванова [22; 23], Г. Терещук, М. Юрій [32], О. Хорошун [40].

Кожне українське місто має специфічне мовлення, яке залежить від культурних, історичних та соціально-економічних умов. Мові міста як науковій темі присвячено роботи С. Мартос [16; 17], Т. Миколенко [18], Л. Удовенко [34; 35], О. Дудки, В. Пономаренко [7].

Харків, одне з найбільших міст в Україні, відомий багатою культурою, історією, активним студентським життям. Студентський жаргон цього міста, без сумніву, відзначається особливостями, оскільки містить унікальні назви, наприклад, університетів, факультетів, навчальних дисциплін, а також

найменування вулиць, закладів, магазинів тощо. **Актуальність** теми кваліфікаційної роботи полягає в тому, що дослідження жаргонового мовлення студентів м. Харкова допоможе краще розуміти культурні цінності та менталітет цієї соціальної групи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційну роботу виконано відповідно до плану наукового семінару «Лексична і фразеологічна семантика в синхронічному вимірі» на кафедрі української мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна відповідно до плану її тематичного дослідження «Аналіз системи рівнів української мови XVII–XXI ст.».

Мета: з'ясувати специфіку жаргонової картини світу студентів міста Харкова, виявити семантичні та словотвірні особливості лексичних складників цієї мовної картини.

Для досягнення мети в роботі було визначено такі завдання:

- 1) з'ясувати теоретичні основи вивчення українського жаргону;
- 2) дослідити жаргонову картину світу студентів міста Харкова;
- 3) окреслити та схарактеризувати лексико-тематичні групи студентських жаргонізмів;
- 4) проаналізувати способи творення жаргонізмів у студентському мовленні.

Об'єктом дослідження є жаргонова лексика студентів міста Харкова.

Предмет дослідження – жаргонова картина світу та особливості її функціонування в мовленні студентів міста Харкова.

Джерела фактичного матеріалу: 1) словник Л. Ставицької «Український жаргон» та словник Т. Кондратюк «Словник сучасного українського сленгу»; 2) носії лексики; 3) лінгвістичні студії (наукові праці, монографії, дисертаційні, дипломні роботи тощо); 3) інтернет-ресурси (блоги, телеграм-канали, статті, влоги, сучасні письменники, відеоматеріали, пісні, засоби масової інформації); 4) дані усного опитування та анкетування. Про специфіку

добору фактичного матеріалу та особливості й уміст питальника йдеться в Додатку 1.

Для досягнення поставленої мети використано такі **методи**: *описовий і частково компонентного аналізу* для з'ясування лексико-семантичної організації; *соціолінгвістичного дослідження* (опитування, анкетування) із метою вивчення жаргонізмів студентів для подальшого розподілу за лексико-тематичними групами; *спостереження* (для визначення характерних рис спілкування та мовлення студентів).

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні жаргонової картини світу студентів міста Харкова, спрямованому на лексико-семантичний, структурний та словотвірний аналіз студентського жаргону, специфіку формування й динаміку його розвитку, що є актуальною проблемою в галузі соціології та лінгвістики.

Теоретичне значення. Це дослідження є важливим також із теоретичної точки зору, оскільки дозволяє вивчити особливості мовленнєвої поведінки студентів, виявити ознаки жаргонізмів, що використовуються у мовленні, та з'ясовувати функції відповідних мовних одиниць у контексті студентського життя.

Практична значущість роботи пов'язана з тим, що отримані результати можуть стати корисними для тих, хто працює зі студентами, зокрема в розробленні методів викладання та підвищення ефективності комунікації з молоддю. Також ця наукова розвідка може стати в пригоді для укладання словника.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження були апробовані під час доповідей у науковому семінарі.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 55 сторінок та 5 сторінок літератури (44 найменування). У кінці роботи подаються додатки та анотація.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ АНАЛІЗУ СТУДЕНТСЬКОГО ЖАРГОНУ

1.1. Поняття «жаргон»

Жаргон використовується в певних професійних або відкритих соціальних групах (наприклад, студентів, школярів, акторів, музикантів, спортсменів). Ця особлива форма мовлення виникла внаслідок потреби кожної соціальної групи в комунікації між собою або з метою відособлення від іншої мовної спільноти. Л. Ставицька зазначає: «Однією з головних умов виникнення жаргонного субкоду є більш-менш тривала комунікація, яка дає змогу встановити певну мовну традицію, відтворювати готові номінації» [26, с. 32]. Окрім розмежування на соціальні групи, жаргон слід розглядати з огляду на вік носіїв (діти, школярі, студенти), а також стосовно належності до різних субкультур (готи, футбольні фанати, панки тощо).

В. Ващенко трактує жаргонізми як специфічні слова, які використовуються в жаргоні, або походять від мовлення, яке властиве будь-якому соціальному чи професійному середовищу, та протиставляються загальнонародній мові [2, с. 89]. Однією з основних характеристик жаргону є використання слів, висловів та мовних зворотів, які відрізняються від загальновживаних, можуть мати нові значення; крім цього, він не має власної граматичної та фонетичної системи. Жаргон зазвичай використовується у відкритих або напіввідкритих соціальних групах, тому слова та вирази можуть переходити з одного жаргону в інший. Його відмінністю, наприклад, від арго, є те, що він не має таємності.

О. Таран виділяє такі функції жаргону: «...роль соціального символу, який маркує приналежність до тієї чи іншої групи, роль символу протиставлення іншим групам, колективна гра... надання мовленню емоційності й

експресивності» [31, с. 190]. Жаргон є швидкозмінним та постійно еволюціонує, залежно від зміни культурних і соціальних контекстів. Він використовується в динамічних соціальних середовищах, де постійно з'являються нові вислови та терміни.

Варто згадати також про взаємодію жаргону із суржиковою мовою. Суржик – це мовна форма, що виникає внаслідок змішування різних діалектів та може містити елементи з двох або кількох мов. Часто ці два поняття ототожнюють, адже однією з характеристик жаргону є викривлення мовних одиниць, недотримання літературних норм, і це також є ознакою суржика. Деякі дослідники спростовують цю думку, оскільки вважають, що ці поняття слід розмежовувати.

Проте більшість науковців усе ж підтримують думку про те, що суржик в певних контекстах можна віднести до жаргону, про що пишуть у роботах. Наприклад, Ю. Шевельов у статті «Літ Ікара» (Памфлети Миколи Хвильового) вказує, що в умовах двомовності в містах, говорячи українською, інтелігенція «...залюбки вдається до русизмів як емоційно-забарвлених жаргонізмів... Включення таких русизмів у текст Хвильового не означає переключення до російської мови. Воно означає переключення на великоміський жаргон» [44, с. 300]. Такої думки дотримуються також інші мовознавці, зокрема Р. Смаль-Стоцький та В. Чапленко [26, с. 34]. На нашу ж думку, суржик можна розглядати в контексті жаргону, але повністю ці два поняття не варто ототожнювати, оскільки втрачаються стилістичні та семантичні характеристики власне жаргону й акцентується увага на використанні ненормативної лексики в його складі.

Досить поширеною є назва «молодіжний жаргон». Сучасний жаргон молоді – невід'ємна частина молодіжної культури та спілкування. Він дає можливість виділятися й почувати себе особливими серед інших, відзначитися стилем та особистістю. Це явище є динамічним та постійно трансформується, оскільки пов'язане з культурними, соціальними, політичними факторами, а

також появою нових реалій у житті молоді в різні історичні етапи та індивідуальними особливостями. Л. Ставицька пише: «Лексична динаміка цього субкоду зумовлюється насамперед природною зміною у часі суспільних явищ, предметного світу речей... у які занурене буття етносу, з яким ідентифікує себе молодь...» [26, с. 195]. Молодіжний жаргон як один зі складників мови дуже чутливий до змін у культурі, ідеології, науці, і тому є мінливим.

Молодіжний жаргон характеризується використанням нових слів, фраз та виразів, що досить швидко поширюються та стають популярними. Вони можуть виникати внаслідок зміни значення вже наявних слів, або ж інших словотвірних процесів. Досить часто трапляються аббревіатури, скорочення, фонетичні деформації слів, які найчастіше молодь використовує в соціальних мережах або електронних повідомленнях. Варто зауважити, що більшість сучасних жаргонових конструкцій є запозиченнями з іноземних мов, які можуть бути тією чи іншою мірою адаптованими до нашої. Також молодіжний жаргон формується за рахунок реклами, ЗМІ, сучасної літератури, елементів іншого жаргону, пристосованого до лексики молоді.

Зважаючи на сказане вище, ми розглядаємо окрему соціальну групу – мову студентів, або, кажучи інакше, студентський жаргон, який з'явився ще за часів перших університетів (Кембридж, 1209 р., Оксфорд, 1117 р.), бо саме тоді почала формуватися студентська спільнота зі своїм специфічним мовленням [41, с. 410]; також витоки цього явища сягають бурсацьких шкіл. Варто зауважити, що деякі лексеми й досі не втратили своєї актуальності. Наприклад, похідне слово «бурса» зараз уживається на позначення будь-якого навчального закладу. Отже, кожна історична епоха залишає свій відбиток у мовленні студентської молоді.

Н. Христич окреслює такі ознаки студентського жаргону (сленгу): «... безпосередня участь у спілкуванні, усна форма спілкування, неофіційність стосунків між мовцями, невимушеність спілкування» [41, с. 411]. Залежно від

міста, регіону, університету, факультету та навіть спеціальності, студентський жаргон має свої особливості. Але є і багато чого спільного, зважаючи на те, що студенти з різних факультетів, навчальних закладів, міст, країн постійно комунікують одне з одним. Студентський жаргон містить специфічні вирази та професіоналізми, пов'язані з навчальним процесом та реаліями університетського життя й культури. Також у мовленні студентів досить часто можуть траплятися лексеми на позначення вулиць, закладів харчування, районів міста, магазинів, парків, станцій метро тощо. Усе це є невід'ємною частиною життя студентів, адже у вільний від навчання час вони відпочивають, мандрують містом із друзями, улаштовують вечірки, відвідують різні заклади, мають певні захоплення.

Ураховуючи сказане вище, лексику студентського жаргону можна умовно розподілити на такі великі групи:

1) слова, що стосуються власне навчання студентів (зокрема назви посадових осіб, викладачів-предметників, назви, що вказують на статус студента, назви предметів, спеціальностей, факультетів тощо);

2) мовні одиниці на позначення позанавчального життя студентів (у тому числі й реалій міста, видів соціальної активності, заходів, вечірок тощо);

3) найменування уподобань та хобі студентів (до цієї групи зараховуємо також лексеми на позначення одягу, аксесуарів, різного роду техніки, соціальних мереж, вебсайтів, частин тіла тощо);

4) ненормативна лексика (вульгаризми, прокльони, образливі вислови), а також слова на позначення алкогольних напоїв, наркотичних речовин тощо.

Щодо останнього пункту, то наразі, на нашу думку, слід боротися з уживанням слів ненормативного характеру, що можуть бути пов'язані з насильством та грубим ставленням до інших. Підлітки доволі часто використовують такі лексеми задля того, щоб вразити однолітків та видаватися авторитетнішими. Це призводить до зменшення кількості

нормативної розмовної лексики в мовленні, її засмічення, а також порушення норм етики та прийнятності.

Студентський жаргон не є замкненою системою, він вільно набуває інтержаргонного характеру, поповнює жаргонізовану розмовну мову, а також сам збагачується за рахунок розмовно-побутових слів [26, с. 226]. Однією з причин його поширення серед інших соціальних груп і культур є високий рівень адаптації та здатність швидко змінюватися. Це відбувається, зокрема, через масову комунікацію, завдяки інтернету, соціальним мережам, месенджерам та іншим онлайн-платформам.

Отже, можна зробити висновок, що вивчення жаргонової лексики є дуже важливим для розуміння культурних та мовних процесів відповідних професійних та соціальних груп. Така лексика відрізняється від звичної мови експресивністю, специфічністю форм, слів та мовних зворотів. Вона є динамічною, постійно поповнюється новими лексемами. Студентський жаргон також не є статичним явищем, а постійно змінюється та еволюціонує, відображаючи та відбиваючи нові тенденції, інтереси молоді, а також мовну ідентичність студентів. Ця жаргонова лексика містить унікальні слова, що використовуються лише в межах студентської спільноти, а причиною її появи є бажання студентів проявити свою унікальність та самостійність, а також зробити мовлення колоритнішим та виразнішим.

1.2. Мовна картина світу

Поняття «картина світу» виникло під впливом американської етнолінгвістики, зокрема теорії лінгвістичної відносності Б. Уорфа та Е. Сепіра, згідно з якою «мова повністю переплітається з безпосереднім досвідом людей» [13, с. 22–23]. Також науковці висунули думку про те, що

«мова відіграє визначну роль у процесі пізнання, а люди бачать світ по-різному – крізь призму рідної мови» [13, с. 22–23]. Б. Уорф зауважує, що кожна людина має унікальне сприйняття та бачення світу, а у формуванні цього сприйняття мова відіграє важливу роль. Автор вдається до порівняння наукової та мовної картин світу, виділяючи мовну картину світу, оскільки відбувається «перебільшення значення мови для розвитку науки» [13, с. 22–23].

Існують поняття «концептуальна картина світу» та «мовна картина світу». На думку О. Хрищеної, концептуальна картина є не лише сукупністю понять реалій навколишнього світу, а й системою сенсів, що втілюється через слова-концепти. Саме тому концептуальна картина світу ширша за мовну, оскільки у її творенні включено різні типи мислення [42]. Концептуальна картина світу відображає загальні уявлення та ідеї людини про навколишню дійсність, що не залежить від конкретної мови, адже йдеться й про інші фактори (наукові, культурні, релігійні, філософські, соціологічні, антропологічні тощо). Такі уявлення формуються завдяки не лише мовленню, але й спостереженням, особистому досвіду, культурним нормам, взаємодії з людьми. Тому можемо сказати, що концептуальна картина світу – це сукупність уявлень, ідей та способів організації світу, що формуються в людині та впливають на її розуміння й сприйняття навколишнього світу. Тоді робимо висновок, що підсистемою концептуальної є мовна картина світу.

Мовна картина світу – це індивідуальне уявлення про світ людини, що формується під впливом комунікації та, зокрема, взаємодії з культурою, до якої вона належить. Вона містить знання й відображення уявлень про навколишній світ, його явища, предмети, культурні норми та інші аспекти життя, що мають відображення в мовленні. Це один із найглибших шарів картини світу людини. Її суб'єктом є власне носії мови (окрема особистість, група людей, народ і в цілому людство), які мають потребу в комунікації між собою та постійному пізнанні світу. Саме тому можемо окреслити кілька

функцій мови: комунікативну, емоційну, когнітивну, репрезентативну, експресивну, мислеоформлювальну. Кожна з них має своє, особливе значення та забезпечує вирішення потреб суспільства. А кожна мова має власну картину світу, відображену в лексиці, граматиці та на інших мовних рівнях.

Дослідники й досі не дійшли спільної думки щодо трактування цього поняття. О. Селіванова витлумачує мовну картину світу як «структурування предметів, явищ, фактів ситуацій дійсності... сценаріїв поведінки в мовних знаках, категоріях, явищах мовлення, що є семіотичним результатом концептуальної репрезентації дійсності» [23, с. 365–367]. В. Жайворонок пропонує таке визначення мовної картини світу: «...структура взаємопов'язаних мовних одиниць, що через складну систему фонетичних явищ, лексико-семантичних і граматичних значень, а також стилістичних характеристик відбиває відносно об'єктивний стан речей...» [12, с. 15]. Науковець звертає увагу саме на мовні рівні: фонетичний, стилістичний, граматичний, лексико-семантичний, а також акцентує власне польове дослідження мовної картини світу та загалом мовних одиниць, що її формують. О. Огуй вважає, що мовна картина світу є «антропоцентричною, оскільки вихідною точкою є людина, що пізнає незалежний від неї світ і створює мовні засоби фіксації та передачі знань про нього іншим» [21, с. 17]. Дослідник зазначає, що мовна картина світу є мінливою та динамічною в часі, просторі та текстах, а в суспільстві – етнонаціональною та соціальною [21, с. 17]. Отже, мовна картина світу проявляється не в знакових системах, а власне в мові. Кажучи по-іншому, вона інтерпретує дійсність. Картина світу передусім побудована на уявленнях, відчуттях, мисленні та пізнанні людини, які далі позначаються на нормах поведінки та особливостях спілкування. Варто зазначити, що мовна картина світу змінюється повільно, оскільки може довго зберігати застарілі уявлення про світ кожної людини.

Взаємодія мови та культури – невід'ємний складник мовної картини світу. Культура народу впливає на мову, формує її лексичний склад та структуру. До

того ж мова відображає власне традиції, світогляд, звичаї та інші аспекти культури певного народу. Крім цього, мовна картина світу впливає на сприйняття інформації, її інтерпретацію та класифікацію, адже використовуються різні підходи для трактування подій, вирішення проблем та інших аспектів життя. А це може значно вплинути на комунікацію між людьми з різних культур, сформувати власне мислення та світогляд. «Мова відображає дійсність, створює свою картину світу, специфічну й універсальну для кожної мови і, відповідно, народу... мовного колективу, що використовує цю мову як засіб спілкування» – зазначають Г. Терещук та М. Юрій [32, с. 1].

Також важливим чинником у контексті мовної картини світу є взаємодія мови та природи. Природа формує сприйняття людини про навколишнє середовище, впливає на її свідомість та асоціації. Оскільки первинно ми сприймаємо та усвідомлюємо світ через органи чуття, то потім виражаємо це у висловлюваннях, образах та знаках. Але слово відображає не предмет реальності, а лише наше бачення, що з'явилося внаслідок того уявлення, що є у нашої свідомості [32, с. 1].

Виділяють різні рівні мовної картини світу. Їх існує стільки ж, скільки і способів світобачення, адже кожен індивід сприймає світ згідно зі своїм досвідом, соціальними умовами, суспільним досвідом тощо [14, с. 400]. Розгляньмо мовну картину світу на узуальному рівні, тобто як відображення в групах людей. Це, наприклад, люди, об'єднані певною територією, або ж за психічними ознаками та іншими характеристиками (стать, вік, характер, професія, темперамент, освіта, релігія, соціальний статус тощо) [22, с. 83].

Картина світу може змінюватися залежно від віку мовця, оскільки різняться досвід та сприйняття світу. Наприклад, новонароджені діти пізнають світ сенсорними органами та сприймають лише звуки та ритм. Діти дошкільного віку – через взаємодію з іншими дітьми, завдяки їхнім мовним і соціальним навичкам. Школярі вже більш зосереджені на вивченні лексики та граматики своєї мови, щоб надалі ефективніше висловлювати свої думки. А дорослі

мають розвинену мовну картину світу, яка базується на їхньому досвіді, ерудованості, постійній комунікації з різними людьми тощо.

Далі звернімо увагу на можливе розрізнення мовних картин світу залежно від статі людини. Оскільки чоловіки та жінки мають різний життєвий досвід, соціальні ролі й загалом бачення та сприйняття світу, це відображається у їхньому мовленні. Наприклад, жінки використовують певні слова та інтонацію, щоб більше передати емоційний стан і почуття. Чоловіки ж більше вживають технічної лексики, пов'язаної з певними видами діяльності (спорт, техніка, бізнес тощо). Звичайно, це може бути суто індивідуально для кожної людини, тому чіткого розмежування між світосприйняттям світу та мовленням у чоловіків та жінок не існує.

Також варто розглядати мовну картину світу на соціальному рівні, оскільки залежно від статусу та ролі соціальної групи сприйняття навколишнього світу та мовлення може різнитися (наприклад, мовна картина світу освіченої людини та особи з низьким рівнем знань; або ж бачення та сприйняття світу на мовному рівні студентів і бізнесменів).

Молодіжний жаргон можна вважати частиною мовної картини світу україномовної молоді, оскільки він є власне атрибутом молодіжної культури. Можемо вказати на кілька критеріїв, за якими відрізняють молодіжний жаргон від інших мовних підсистем:

- в української молоді відносно однакове дозвілля та специфіка діяльності. Це навчання в школі/університеті, культурні розваги (концерти, фестивалі, клуби та інші події), інтерес до технологій та їх розвитку, мода, музичні виконавці тощо;
- однакове коло спілкування за віком та схожі теми для обговорення (у тому числі різні угруповання, групи за інтересами, субкультури тощо);
- інтереси молоді різняться від інтересів старшого покоління, що проявляється як на культурному рівні, так і на рівні загального розвитку

(наприклад, молодь більш просунута у комп'ютерних технологіях, іграх тощо) [6, с. 261].

Ці відмінності дають підстави для виокремлення молодіжного жаргону як своєрідного погляду на світ. У молодіжному мовленні функціонують слова, що мають певне смислове навантаження, пов'язане з особливостями культури цієї соціальної групи. Світ молоді значно відрізняється від світу дорослих, оскільки для молоді людини більш важлива соціалізація серед однолітків та самоствердження серед них.

Таким чином, робимо висновок, що мовна картина світу певною мірою формує інші картини світу, доповнюючи кожен з них. І. Заремська зауважує, що мовна картина світу «...є частиною загальнонаукової, підсистемою концептуальної картини світу, вміщуючи ті її компоненти, які співвідносяться із мовними знаками. Вона виступає попередником і формувальним чинником спеціальних картин світу» [14, с. 400]. На думку науковиці, це пов'язано з тим, що людина може сприймати й розуміти себе та світ завдяки мові, у якій закріплюється загальнолюдський досвід. А вивчення мовно-культурних особливостей молодіжного жаргону дає змогу ширше розуміти сучасну систему української мови та функціонування таких лексем у ній, унаслідок чого формується окрема мовна картина світу української молоді.

1.3. Мова міста як об'єкт дослідження

Міське мовлення – складне утворення, у якому поєднано різні явища: жаргонізми, діалектизми, просторіччя, соціолектні, «локальні» одиниці та інші мовні варіації. Основними ознаками цього феномену є комплексність, неоднорідність, багатокомпонентність, адже «мова міста» – це своєрідна мовна суміш, зумовлена наявністю великої кількості неоднорідних соціальних

груп. Л. Удовенко вважає, що мовлення мешканців міста є способом вираження їхнього уявлення про міський простір [35, с. 81]. Міське мовлення має різні варіанти: як територіально, так і соціально зумовлені. Українська мовознавиця Л. Ставицька зазначає: «Мовний побут сучасних українських міст – актуальна гуманітарна проблема, бо наявні елементи урбаністичної комунікації з усім спектром потенцій української мови в цій царині не вивчалися» [27, с. 62].

Хотілося б зауважити, що формування мови будь-якого міста залежить від багатьох чинників, серед яких акцентуємо такі:

1. Культурний рівень розвитку: наявність музеїв, кінотеатрів, театрів, бібліотек, розвиток освіти тощо. Усе це певним чином впливає на лексику та термінологію.

2. Історичний фактор. У словах та мовленнєвих традиціях кожного міста відображається його унікальна історія та певні події, що відбулися на його території.

3. Географічний чинник, який також може впливати на мовленнєву структуру, особливо якщо місто розташоване на кордоні з іншими мовними зонами.

4. Демографічний чинник. Склад населення (зокрема міграційні процеси, мовні групи і, власне, національний склад) може впливати на особливості мовленнєвої поведінки мешканців. Наприклад, якщо в місті проживає значна кількість іноземців, то це відіграє значну роль у формуванні лексичного та граматичного складу місцевої мови.

5. Інтернет та медіа. Зараз інтернет є важливим засобом комунікації між людьми, соціальні мережі та різні месенджери дозволяють легко та швидко спілкуватися. І саме це впливає на формування та поширення нових виразів і слів у мовленні місцевих жителів. А завдяки розвитку медіа (телебачення, радіо, преса тощо) шириться велика кількість інформації, є різноманіття

мовних стилів, що також впливає на мовленнєву поведінку жителів того чи іншого міста.

У кожному місті, кожному регіоні України є мовні особливості, свої цікаві слова, які можна почути лише там. Їх можна умовно розподілити за такими групами: ойконіми (назви міста, парків, майданів, закладів харчування, театрів, стадіонів, закладів освіти та інших об'єктів міської інфраструктури, а також районів, вулиць, споруд, будинків та їх архітектурних деталей тощо); гідроніми (назви водоймищ, річок тощо); назви станцій метро; власні назви (зокрема, імена відомих людей); найменування транспорту (у тому числі міського); назви за родом занять мешканців міста.

Із плином часу ці найменування можуть змінюватися, набувати нових відтінків значень, або ж зовсім зникати з ужитку. Т. Миколенко зауважує: «Міська інфраструктура дуже динамічна. З кожним роком з'являються нові будівлі, відкриваються нові заклади, які, відповідно, отримують назви і «прізвиська»» [18, с. 101]. Також автор зазначає, що велика кількість таких назв не є довговічними, оскільки зникає актуальність мотивації, на базі якої з'явилися ці слова [18, с. 101]. Унікалізація мовлення приводить до різних суспільних процесів, течій, осмислень міста в просторі. Але слід зауважити, що вживання неофіційних назв у мовленні містян відбувається вибірково.

Л. Удовенко зауважує: «Причинами появи неофіційних назв є невідповідність офіційної назви суті об'єкта, нездатність назви вказувати найприкметнішу ознаку об'єкта, бажання мешканців підсилити емоційно-експресивне забарвлення самої назви...» [34, с. 92].

Як відомо, численною мовною групою міста є молодь. Молодіжне середовище не є однорідним, адже велику частину, окрім корінних жителів, становлять студенти, що переїхали навчатися з інших міст, або ж ті, хто переїхав до міста нещодавно. Але саме в мовленні корінної молоді можна простежити поширення сленгових назв на позначення міського простору.

С. Мартос акцентує, що молодіжний сленг є чи не найскладнішою мовною структурою серед інших міських соціальних груп, що «виступає посередником, який пов'язує окремі, позначені мовною новизною, соціолекти... з розмовно – обихідною мовою інших вікових груп населення, відповідним чином формуючи сленг міста» [16, с. 7]. Саме тому молодіжний жаргон є невід'ємною частиною місцевої культури та мовлення. Якщо ж говорити про Харків, то часто можна почути назву «місто студентів», оскільки саме тут є велика кількість закладів вищої освіти, до яких кожного року вступають тисячі студентів.

Мова міста є багатогранною та складною темою для дослідження з боку лінгвістики та соціології, адже мова є не лише інструментом спілкування, а й відображенням ідентичності та культурної спадщини населення. Лінгвісти досліджують мову міста з різних точок зору, зокрема фонологічного та фонетичного аналізу, лексичного складу, граматичної структури, діалектів та різноманітності мовленнєвих форм. Соціологи ж вивчають мову міста, звертаючи увагу на культурні та соціальні чинники міської мовної практики, взаємодію між мовними групами, соціальну диференціацію, мовленнєві стереотипи та стандарти тощо. Тому однією з провідних наук, що досліджує мову міста, є соціолінгвістика, яка вивчає зв'язок мови та соціальних факторів та дозволяє розуміти різноманітні аспекти життя в міському середовищі.

Дослідження міського мовлення може передбачати:

- Збір та аналіз лексем, вивчення їхньої семантики, фонетичних та граматичних особливостей, історії виникнення, еволюції та інших факторів, що впливають на розвиток міського мовлення;
- Визначення культурних та соціальних факторів, які позначаються на розвитку та поширенні цієї мови серед носіїв;
- Дослідження мовленнєвих технологій (соціальні мережі, мобільні додатки та загалом інтернет-комунікація; реклама та засоби масової інформації);

- Вивчення способів спілкування в різних соціальних групах, що можуть різнитися за гендерною, віковою, етнічною, релігійною належністю тощо;
- Аналіз мовних символів та знаків, що використовуються мешканцями міста, їхню роль у формуванні мовної ідентичності (наприклад, написи на стінах будинків, парканів допоможуть виявити соціальні та культурні тенденції серед молоді).

Усі ці пункти дослідження можуть допомогти краще зрозуміти, як міське мовлення впливає на розвиток міста та його культурне й соціальне життя, та як загалом мова функціонує в міському середовищі.

Л. Ставицька зауважує, що мовна стихія міста «...формується стихійно, обслуговуючи комунікативні потреби невимушеного спілкування містян, а форми її існування залежать від екстралінгвальних факторів...» [26, с. 244].

Отже, дослідження мови міста дозволяє краще зрозуміти культурні, соціальні та історичні характеристики різних соціальних груп людей. Міське мовлення є актуальною гуманітарною проблемою, оскільки цей аспект української мови ще не було досліджено повною мірою, тому він потребує постійного відслідковування нової лексики та джерел її виникнення. Вивчення цього складного та різноманітного феномену може мати практичне застосування в різних сферах, таких як культурологія, лінгвістика, соціологія, а також виявити ідеологічні та світоглядні тенденції в суспільстві.

Висновки до розділу 1

Дослідження жаргонізмів – важливе завдання, щоб зрозуміти зміну мовних та культурних процесів у соціальних та професійних групах. Від загальноновживаної лексики жаргонізми відрізняються значною експресивністю та специфічною формою слів та мовних зворотів. Жаргон є досить динамічним

і змінним, ураховуючи нові тенденції в культурному, соціально-економічному, історичному середовищі. У межах студентської спільноти побутує таке явище, як студентський жаргон, що також має свою унікальність та самостійність, виразність, колоритність і неповторність. Але, крім того, відзначається інтержаргонністю, оскільки багато лексем трапляються в мовленні інших соціальних груп. Це свідчить про те, що студентський жаргон не є замкненою системою. Молодіжний жаргон розширює та збагачує мову експресивністю, емоційністю, яскравістю та значно посилює мовну виразність, але водночас надмірне вживання жаргонової лексики може засмічувати мову та призводити до збільшення кількості ненормативних слів.

Мовна картина світу має важливе значення під час формування та доповнення інших картин світу. Мова допомагає людям розуміти та сприймати навколишній світ, оскільки відображає загальнолюдський досвід та сприйняття середовища, у якому вони живуть. А вивчення особливостей молодіжного (і студентського в його складі) є важливим для розуміння сучасної системи української мови та функціонування жаргонізмів у ній.

Дослідження міської мови – важливе завдання для розуміння соціальних та культурних рис груп людей. Це є актуальною проблемою, оскільки потребує постійного вивчення мовознавцями. Саме тому важливо регулярно відслідковувати появу нової лексики та джерела її виникнення.

РОЗДІЛ 2

СКЛАДНИКИ ЖАРГОНОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ СТУДЕНТІВ

М. ХАРКОВА

2.1. Склад і структура жаргонової лексики студентів м. Харкова

У сучасному суспільстві мова є не лише інструментом спілкування, але й відображенням культурної ідентичності різних соціальних груп. Студенти є носіями лексики студентського жаргону. Вони є важливим складником молодіжної культури та мовного середовища міста Харкова. Матеріал, для збирання якого було використано різні ресурси (ішлося у вступі), дає змогу розподілити лексеми за двома лексико-тематичними групами: «Університетська діяльність» (близько 195 одиниць) та «Позанавчальне життя» (близько 80 одиниць), у межах яких відбуватиметься розподіл на підгрупи.

Лексику групи «Університетська діяльність» можна розподілити за такими шістьма підгрупами: а) назви студентів; б) назви викладачів; в) назви закладів вищої освіти; г) назви факультетів; ґ) назви навчальних дисциплін; д) інші назви, пов'язані з навчальною діяльністю студентів.

Номінації, належні до лексико-тематичної групи «Позанавчальне життя», можна розподілити за такими двома підгрупами: а) найменування реалій міста Харкова (до цієї підгрупи відносимо назви станцій метро, районів, річок, селищ, вулиць, продовольчих магазинів, ринків; місць відпочинку та дозвілля: закладів харчування, торгово-розважальних центрів, парків, скверів, кінотеатрів); б) назви видів дозвілля та дій.

2.1.1. Лексико-тематична група «Університетська діяльність»

У реаліях сучасного академічного середовища, розуміння та аналіз використання жаргонізмів студентами є не лише актуальним завданням, але й ключовим аспектом дослідження мовної поведінки молоді у закладах вищої освіти. Ми спрямовуємо увагу на лексико-тематичну групу жаргонізмів, пов'язаних з університетською діяльністю. Нашою метою є визначення їхніх особливостей та впливу на комунікативний процес серед студентської спільноти.

Назви студентів

Студентські роки – це той період життя людини, який визначається не лише навчанням, але й становленням особистості, розвитком молодіжної культури та пошуком власного місця в житті. Першою ланкою цього шляху є складання іспитів, планування вступу до закладу вищої освіти та подання заяв. На позначення вступників (абітурієнтів) до закладу вищої освіти вживається, як правило, студентами старших курсів номінація **абітура**. Уже після зарахування до навчального закладу такі вступники стають **першаками**; цю лексему вживають із метою виокремлення студентів, що навчаються на першому курсі. Синонімічним є найменування **зелені** (початківці, без досвіду навчання). Варто зауважити, що це слово має й інші значення – «молодий», «новий», «наївний», «непідготовлений, ненавчений» тощо. Протилежною за значенням назвою є **стари**, що використовується на позначення студентів, які навчаються на 3–6 курсах. Ця назва традиційно має інше значення – «люди літнього віку». Синонімічною номінацією на позначення студентів старших курсів є **пенсія**.

У кожному закладі вищої освіти студентська громада складається з осіб, що мають різний рівень успішності, академічних досягнень і розумових здібностей. Навчальна успішність може оцінюватися як позитивно, так і

негативно. Для називання студента-відмінника, який має високі оцінки та досягнення, уживається номінація *заучка* («зациклений на навчанні»). Також є синонімічні назви: *ботан*, *ботанік*, *задрóт*, *за́дроч*. Наведені вище слова є зневажливими. Крім слів із пейоративною семантикою, на позначення такого студента трапляються назви на кшталт *прошарений*, *прохаваний* (той, що добре розуміється на темі), значення яких містять позитивну оцінку.

Група назв на позначення студентів зі зниженою успішністю є кількісно більшою, на відміну від попередньої, і нараховує 14 номінацій. Серед них виокремимо лексеми *дебіл* (дурний, некмітливий), *олень*, *гальмо*, *тупняк*, *тупло*, *лох*, *лошара*, семантика яких є прозорою й пов'язана із негативною оцінкою низької успішності студента.

Також часто вживається номінація *мажор* на позначення несумлінного студента, який пропускає заняття, не виконує завдань та зацікавлений лише в брендових речах, грошах та гуляннях. Зазвичай так називають студентів юридичного, економічного, а іноді й медичного факультетів. Це слово є багатозначним, оскільки використовується на позначення молодого людини, яка живе за рахунок батьків та вихваляється цим. Також є окрема група студентів, які підлещуються до викладачів, щоб отримати гарну оцінку або похвалу. Таких зазвичай називають *підлизамі*. Досить часто можна зустріти студентів, які полюбляють списувати або використовувати чужу працю для своїх цілей. З огляду на це існують такі номінації, як *катала*, *халявищик* та *читер*. Варто зауважити, що ці назви використовуються не лише у студентському жаргоні, а й на позначення будь-якої людини, якій усе дістається легко. Розподіляємо також номінації на позначення студентів за критерієм «ставлення одне до одного». Наприклад, однокласників, які навчаються на одному рівні з усіма (візьмемо до уваги середній рівень навчання або нижче за середній), називають *свій чувак*, *братюнь*. Відмінники ж у такому разі стають для них чужими.

Додатково розглянемо випадок, коли студента викликають до дошки – його називають *жертвою*. Це гумористичне найменування, яке використовується як жарт, але також може показати вираження співчуття від одногрупників до студента, якого викликали відповідати.

Харків недарма називають «містом студентів», оскільки кількість закладів вищої освіти вражає. Чимало університетів, де є багато факультетів, які надають студентам можливість обрати спеціальність відповідно до своїх інтересів. Утім, у Харкові трапляються також заклади вищої освіти одного напрямку, у яких студенти фокусуються на поглибленому вивченні конкретної галузі знань. Зважаючи на це, виокремлюють найменування студентів, відповідно до того, на якому факультеті та спеціальності вони навчаються. Можна почути такі номінації, як *фарміки* (студенти фармацевтичного факультету), *фтимчики* (студенти факультету фармацевтичних технологій), *менти*, *мусора* (студенти факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції), *філолохи* (студенти філологічного факультету). Для виокремлення студентів факультету комп'ютерних наук уживають назву *задроти*. Ця номінація є загальноновживаною серед молоді, оскільки описує людину, яка занадто багато часу приділяє комп'ютеру та комп'ютерним іграм.

Також виділяємо жаргонові номінації на позначення студентів певних спеціальностей або навчальних груп: *журналюги*, *журіки* – студенти спеціальності «Журналістика»; іменники, утворені від прийнятих на факультеті аббревіатур: *ЛУРчики*, *лурчики* – студенти групи ЛУР, що навчаються за спеціальністю «Українська мова і література, літературне редагування»; *ЛУАшки*, *луашки* – студенти групи ЛУА, спеціальність «Українська мова і література та англійська мова» та *ЛУшпайки*, *лушпайки* (студенти групи ЛУ, спеціальність «Українська мова і література»).

Варто зазначити, що в кожному закладі вищої освіти існує кілька форм навчання: денна, заочна, індивідуальна. Відповідно до цього використовуються номінації на позначення студентів за формою навчання, яку

вони обрали для себе. Наприклад, *індивідуальники* (студенти, які навчаються за індивідуальним планом), *заочка* (збірна назва студентів заочного відділення). Остання номінація використовується також на позначення заочної форми навчання.

Назви викладачів

Викладачі відіграють ключову роль у формуванні майбутнього інтелектуального потенціалу молоді. Вони не лише доносять знання до студентів, але й є наставниками та відданими спеціалістами, які готують студентів до майбутніх досягнень у житті та роботі. Серед студентів шириться загальна номінація на позначення викладача – *препод, преподша*. Ці назви виникли внаслідок усічення від російського слова *преподаватель*, проте, на нашу думку, вони частково українізувалися. Візьмімо для прикладу форму родового відмінка множини – *преподів*.

Варто зазначити, що не всі викладачі імпонують студентам: є занадто вимогливі, або ті, що, на думку студентів, навмисно знижують бали. Тому, з огляду на те, як ставиться викладач до студентів, виділяємо номінації з позитивною або негативною семантикою. Наприклад, *душнілою* називають викладача, який зазвичай лише сперечається зі студентами, відмовляється пояснювати проблемні моменти та доносить матеріал незрозуміло. Зауважмо, що ця лексема є загальноповживаною та використовується в мовленні молоді на позначення нудної та нецікавої в спілкуванні людини. Викладачів, які є занадто прискіпливими та поводять себе зневажливо стосовно студентів, називають *кринжовими*. Ця назва є загально поширеною серед молоді, оскільки *кринжовими* також називають неприємних людей, які своєю неприйнятною поведінкою викликають в оточення сором та огиду. У негативному аспекті також уживаються номінації *нелюд, звір* на позначення суворих викладачів, із якими у студентів виникали конфліктні ситуації та не налагодилася комунікація. Безумовно, серед студентських жаргонізмів є номінації з позитивною семантикою для характеристики викладачів. До них

відносять лексеми на кшталт *бусинка, булочка, любимка, краш, крашиха*. Такі викладачі надають допомогу в подоланні труднощів, налагоджують комунікацію зі своїми студентами та ставляться до них із розумінням та повагою. Також позитивну конотацію має номінація *комфортік* на позначення приємного та доброго викладача. Важливо відзначити, що кожен студент може мати власні критерії оцінки викладача. І не завжди оцінка може бути чесною та об'єктивною.

На жаргонному рівні існують також назви викладачів згідно з дисциплінами, які вони викладають: *сумна* (викладачка сучасної української мови), *матан* (викладач математики). Проте слід зауважити, що лексеми такого типу трапляються значно рідше, оскільки найчастіше студенти називають викладачів за прізвищем (або його видозмінами), а також номінаціями з позитивною або негативною семантикою, які ми розглянули вище.

Серед студентської спільноти можна почути жаргонові назви на позначення керівних посад в університеті. Наприклад, декана будь-якого факультету називають *дек* або *бос*. Варто зазначити, що декан відіграє важливу роль в організації академічної та адміністративної діяльності факультету. Він ухвалює важливі рішення щодо розроблення та зміни навчальних планів, призначення викладачів, організації вступу, бюджету та інших важливих аспектів, що впливають на якість навчання та організацію факультету. Тому увага студентів до такої посади, безумовно, є зрозумілою.

Назви закладів вищої освіти

У жаргоновому мовленні студентів на позначення власне закладу вищої освіти ширяться лексеми *вишка* або *унік*. Синонімічною назвою є *універ*, а із семантикою більшої зневажливості – номінація *шарага*. До речі, слово *універ* також уживається на позначення станції метро «Університет» у Харкові.

Місто Харків славиться багатою освітньою історією та надзвичайною різноманітністю закладів вищої освіти. Кожен навчальний заклад має свої

особливості та спеціалізацію, сприяючи розвитку різних галузей науки та культури.

Номеном *Бандурка* називають Харківський національний університет внутрішніх справ. Припускаємо, що ця лексема походить від прізвища колишнього ректора університету Олександра Бандурки. Слово *Сковорідка* (Харківський педагогічний університет імені Г. С. Сковороди) утворене від прізвища українського філософа та педагога Григорія Сковороди. Номінація *Ярік* (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого) походить уже від імені князя Ярослава Мудрого. Лексеми *Карага*, *Каразіно* (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна) походять від прізвища видатного громадського діяча Василя Каразіна, на честь якого названо університет. Аналогічно до попередніх випадків тут також відбулася лексикалізація, коли ім'я видатної постаті використали для назви університету. На позначення останнього студентами також використовуються номінації *Кукурузіно* та *Каранузіно*, які є результатом мовної гри й виникли внаслідок звукового обігравання слова *Каразін*.

У жаргоновому мовленні студентів уживаються номінації аббревіатурного походження, зокрема *Хайшка*, *Хайовня*, *Хойка* (Харківський авіаційний інститут – ХАІ) та *Хнушка* (ХНУ ім. В. Н. Каразіна). Окремо зупинимося на Харківському національному університеті радіоелектроніки. Сучасною жаргоновою назвою є *Хнурятня*, *Хнурятіна* (походить від аббревіатури ХНУРЕ) або *Електронік*. Проте цікаво, що раніше за цим навчальним закладом була закріплена аббревіатура ХІРЕ, а тому використовувалися лексеми *Хірешка* або *Хірятник* (які досі є в ужитку).

Більшою за кількістю є група лексем на позначення навчальних закладів, які отримали назви за значенням прикметникового компонента, який указує на освіту, яку здобувають у цьому закладі: наприклад, *Пед* (Харківський педагогічний університет імені Сковороди), *Мед* (Харківський національний медичний університет), *Фарм* (Національний фармацевтичний університет),

Юрка (Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого), **Гуманітарка** (Приватний заклад вищої освіти “Харківський гуманітарний університет “Народна українська академія”), **Політех** (Харківський політехнічний інститут), **Нацик** (Національна академія Національної гвардії України). Зазначмо, що номінацією **Технар** позначають будь-який технічний навчальний заклад.

Утворення номінації **Бурса** на позначення Харківської державної академії культури, на нашу думку, може бути пов’язане з історією академії, оскільки на її місці у 1729 році було побудовано «гуртожиток зі школою для дітей-сиріт здебільше духовного звання, так звану бурсу» [39]. Пізніше узвіз було названо Бурсацьким спуском, на місці якого через 200 років почав працювати найстаріший в Україні вищий навчальний заклад культури [39]. Лексема *бурса* також використовується як узагальнювальна назва коледжів, училищ та технікумів. Крім слова *Бурса*, для називання цієї академії вживається лексема **Кульок**.

Назви факультетів

Факультети – це основні підрозділи кожного університету, що групують спеціальності та академічні програми певного спрямування навчання. Передусім зауважимо, що лексема *факультет* має жаргоновий відповідник – **фак**.

Серед студентів поширеними є жаргонові номінації на позначення назв певних факультетів. Наприклад, філологічний факультет називають **фіфа** або **філолохія**. Економічний факультет скорочено називають **економ**, а соціологічний факультет – **соц**. На позначення будь-якого факультету, де за кількістю студентів переважають дівчата (зазвичай, філологічний факультет), уживається номінація **мілффак**. Ця назва походить від жаргонової лексики **мілфа**, що позначає жінку старшого віку.

Зауважимо, що ці номінації також можуть видозмінюватися залежно від закладу вищої освіти, проте наведені приклади є найбільш загальноновживаними.

Назви навчальних дисциплін

Сучасна вища освіта супроводжується великою кількістю навчальних дисциплін, незалежно від того, на якому факультеті навчається студент. Жаргонові найменування навчальних дисциплін є невід'ємною частиною повсякденного мовлення студентів, оскільки вони стикаються з ними найбільшу кількість часу. Було проведено опитування студентів окремих факультетів і спеціальностей, тому розглянемо номінації, розподіливши їх саме за належністю до факультетів.

Філологічний факультет є одним із ключових у галузі освіти. Студенти мають змогу вивчати різні мовні та літературні дисципліни. Вивчення мови допомагає студентам освоювати навички комунікації в різних мовних середовищах, а також дає розуміння важливості мови як інструменту збереження та передання культурних цінностей. На філологічному факультеті поширені такі назви мовних дисциплін: ***старослов*** (старослов'янська мова), ***укра*** (українська мова за професійним спрямуванням для нефілологічних спеціальностей), ***сучмова*** (сучасна українська мова), ***орф*** (орфографічний практикум). Літературні дисципліни, зі свого боку, відіграють важливу роль у формуванні інтелектуального та культурного розвитку студентів. На позначення таких дисциплін використовують жаргонові номінації на кшталт ***літра*** (історія української літератури) та ***заруба*** (зарубіжна література).

Юридичний факультет надає можливість студентам вивчати та розуміти сутність правових норм, процедур та механізмів функціонування правової системи в суспільстві. На позначення навчальних дисциплін на юридичному факультеті використовуються такі жаргонові назви: ***адмінка*** (адміністративне право) та ***криміналка*** (кримінальне право).

Факультет *комп'ютерних наук*, безумовно, є одним із ключових у галузі вищої освіти, оскільки він відіграє важливу роль у формуванні фахівців, які забезпечують розвиток сучасних інформаційних технологій та внесок у прогрес суспільства. У колі студентів ширяться такі лексеми на позначення навчальних дисциплін: *ведешка* (web-дизайн), *пітон* (мова програмування Python), *люстра* (графічний дизайн в Illustrator). На цьому факультеті (і не лише) важливим навчальним предметом є математика, яку називають *матан* або *матра*.

Фармацевтичний факультет готує спеціалістів у галузі фармації та медичних наук, тому дисципліни спрямовані на вивчення ефективності та безпеки лікарських засобів, розроблення нових медичних технологій тощо. Наприклад, *фармою* називають фармакологію, а *органікою* – органічну хімію.

Факультет *іноземних мов* дає можливість студентам опанувати будь-яку мову, обравши спеціалізацію. *Англ* або *інгліш* – так студенти називають дисципліну англійської мови, а *франц* – французької.

Універсальною дисципліною майже для кожного факультету є фізична культура, яку на жаргоновому рівні називають *фізрою*. Крім цього, в університетах набирають популярності міжфакультетські дисципліни. Студентам надають можливість обрати предмет іншого напрямку, який міг би бути їм цікавим. На позначення вище згаданої дисципліни використовується лексема *міжфак*.

Проведене серед студентів анкетування також дало змогу виявити, що доволі часто навчальні дисципліни називають прізвиськом або іменем викладача. Крім цього, студенти найчастіше використовують аббревіацію – назви предметів за першими літерами (*ІГУМ* – історична граматика української мови, *СУМ* – сучасна українська мова, *ППП* – практика перекладу тощо).

На нашу думку, такі назви використовуються студентами для прискореного та зручного обміну інформацією. Також варто зауважити, що жаргонові

номінації окремих навчальних дисциплін можуть бути відомі лише студентам певного факультету, спеціальності або навіть конкретної академічної групи.

Інші назви, пов'язані з навчальною діяльністю студентів

У сучасному мовленні студентів існує велика кількість жаргонових назв для позначення різних аспектів навчального процесу та студентського життя.

Наприклад, для того, аби потрапити в університет, кожен студент має студентський квиток, який іменують ***студаком*** або ***студняком***. До речі, ***студняк*** також використовується на позначення станції метро «Студентська» в Харкові.

Поширеними є назви на позначення сесії – періоду підбивання підсумків навчання студентів протягом семестру. Вони загалом мають негативне забарвлення, оскільки використовуються для вираження невдалого досвіду студентів та труднощів, із якими вони могли зіткнутися. Наприклад, сполучення ***мінус степуха***, ***мінус тепло*** асоціюється в студентів із втратою стипендії через невдале складання сесії. Номінації ***степуха***, ***тепло*** (стипендія) також мають синонімічну назву ***пенсія***. На нашу думку, це пов'язано з тим, що розмір стипендій дуже маленький, так само, як і пенсія у літніх людей. Номінація ***жопа*** пов'язана з вираженням стресу, труднощів та негативного сприйняття студентами періоду сесії. Також фіксуємо вислови на кшталт ***мінус нерви***, ***нам капець***. Поширеними також є лексеми ***треш***, ***стресія*** (походить від номінації ***стрес***). Самі екзамени студенти називають ***екзи***.

Акцентуємо наявність назв, пов'язаних із завданнями, які студентам необхідно виконувати в процесі навчання. Наприклад, на позначення наукового дослідження, яке студенти мають виконати протягом окремого навчального року – курсової роботи – використовуються лексеми ***курсак*** або ***курсач***. Також фіксуємо номінації ***дисера*** (дисертація), ***лаба*** (лабораторна робота), ***контроша***, ***контра*** (контрольна робота). Для написання робіт студенти часто ***люють воду***, тобто використовують велику кількість слів або

тексту, які не несуть корисної або важливої інформації. Виконання домашнього завдання позначається номінацією *дешежка* або *домашка*.

Семінари йменують *семіками*, *пезехами* або *практичками* (походить від «практичне завдання»), а модульні роботи – *модами*. *Літучками* називають швидкі самостійні роботи. На нашу думку це пов'язано з тим, що зазвичай такі роботи пишуться за короткий проміжок часу.

Іноді студенти вдаються до нечесних способів написання та *юзають* (використовують) *шпори* – шпаргалки, або можуть вдатися до інших *варіків* (варіантів), аби списати.

Під час *вікна* (великої перерви, коли не передбачено або відміняються заняття) студенти відвідують приміщення університету за різним призначенням. Наприклад, номінації *тубзик*, *парашиа*, *сральня*, *сортир* використовуються на позначення туалету. *Курилка* – це місце, де студенти можуть спілкуватися, палити цигарки та відпочивати під час перерв між заняттями.

Ознаку «некомфортність перебування» містить семантика номінацій на позначення частин приміщень університету: *холодильник*, *морозильник*, *дубарь*, *витверезник* (холодні аудиторії без опалення), або, навпаки, *сауна*, *баня* (аудиторії, у яких душно та спекотно).

Після занять студенти, що приїхали навчатися в заклад вищої освіти з інших міст, прямують в *общагу* (студентський гуртожиток), який є місцем їх проживання на час навчання. Проте зазначимо, що наразі набуває актуальності український відповідник вище наведеного жаргонізму – *гуртак*. Людиною, яка контролює порядок та безпеку проживання в гуртожитку, є комендант – *коменда*.

У студентському жаргонному мовленні фіксуємо номінації для позначення дій, що характеризують певні процеси навчального життя. Часто відбуваються ситуації, коли студент із певних причин не склав іспит і, відповідно, отримав незадовільну оцінку. На жаргоновому рівні для опису такої ситуації

використовуються номінації *засрати* або *завалити*. На позначення необ'єктивного оцінювання викладачем знань студента на екзамені вживається лексема *валити*. Деякі студенти вдаються до нечесного способу складання іспитів або інших видів робіт і намагаються *скатати* (списати). Синонімічними лексемами є *читити* та *здерти*. Доволі часта ситуація, коли студенти не відвідують занять, не маючи на це поважної причини. Такі дії можна назвати лексемами *косити*, *петляти*, *лягати*, *забивати*.

За певних обставин студент може погано розумітися на матеріалі вивченого. Причинами цього можуть бути неуважність, пропуски занять або лінь, тому студент починає *тупити*. Синонімічними є номінації *гальмувати*, *не шарити*, *провтикати*. Номен *гальмувати* має походження з лексики автомобілістів, коли водій зупиняє транспортний засіб. Позитивну конотацію мають лексеми *вкурити*, *в'їхати*, *вдушити*, *прозріти*, *догнати*, оскільки позначають розуміння студентом матеріалу занять. Часто можна почути вислови *в'їхати в тему* або *вивезти цю двіжуху*, тобто зрозуміти тему або завдання на рівні вимог.

Коли ж студенту трапляється легкий білет на екзамені, або будь-яке нескладне завдання, можна почути номен *фартануло*, тобто пощастило. Синонімічними є лексеми *шара*, *лафа*, які використовуються під час отримання заліку без труднощів. З огляду на різні ситуації, які трапляються в процесі навчання, у студента може бути позитивний або негативний *муд* (настрій).

Зупинімося окремо на лексемі *шпрыхати* (розмовляти), яку зазвичай використовують у своєму мовленні студенти факультету іноземних мов. У контексті вона позначає вміння вільно говорити іноземною мовою (наприклад, *шпрыхати англійською*).

Останнім часом світом шириться популярність дистанційного навчання. Це пов'язано з початком пандемії коронавірусу та повномасштабним вторгненням на території України. Через ці умови в мовленні студентів

з'явилися нові жаргонові лексеми, які не використовувалися раніше. Наприклад, дистанційну форму навчання студенти йменують **дистом** або **дистантом**, а очну форму навчання – **очкою**. Номінація **конфа** (конференція) указує на використання онлайн-платформи для проведення лекцій, семінарів та інших навчальних заходів. У сучасному університетському середовищі використання таких платформ для онлайн-конференцій, як Zoom і Google Meet, стало необхідністю для забезпечення ефективної дистанційної форми навчання та комунікації між студентами та викладачами. У зв'язку з цими нововведеннями з'явилися номінації на кшталт **зумери** (користувачі платформи ZOOM), **mit** (платформа Google Meet), **зумитися** (слухати лекції в Zoom), **загуглітитися**, **зазумитися** (приєднатися до конференції у Zoom або Google).

Можемо простежити тенденцію, пов'язану з тим, що в багатьох закладах вищої освіти почали використовувати платформу для дистанційного навчання Moodle. Відповідно до цього набули поширення лексеми на кшталт **мудлівці** (ті, хто використовує в навчанні платформу Moodle), **мудлитися** (використовувати платформу Moodle), **замудлитися** (zareєструватися та увійти в сервіс Moodle), **мудлість** (труднощі, пов'язані з особливостями використання платформи Moodle).

Для комунікації з викладачами або між собою студенти використовують месенджер Telegram, який жаргоново йменують **телега**. Також шириться лексема **зателеграмитися** (сконтактувати в Telegram).

Студентське жаргонове мовлення, обумовлене дистанційним навчанням, стало важливою частиною комунікації в університетській спільноті. Ці номінації не лише висвітлюють технологічні та організаційні аспекти дистанційної освіти, але й відображають студентський підхід до адаптації та взаємодії в нових умовах навчання.

2.1.2. Лексико-тематична група «Позанавчальне життя»

Особливістю цієї групи є те, що слова, які аналізуються в межах теми нашого дослідження, є одиницями й студентського мовлення, і загальноміського жаргону.

Назви реалій м. Харків

Харків є одним з найважливіших культурних, промислових та освітніх центрів України. Своєю багатою історією, архітектурними надбаннями та роллю у сфері освіти і науки це місто привертає увагу науковців. Щороку студенти з різних куточків України та світу вступають у заклади вищої освіти Харкова, і тому він отримав назву *місто студентів*.

У молодіжному мовленні на позначення міста Харкова також вживається словосполучення *столиця світу*. На нашу думку, це пов'язано з єдністю, взаємопідтримкою та згуртованістю харків'ян, що ще більше посилюється після вторгнення ворога на територію міста. Також це може стосуватися витоків історії, коли Харків був першою формальною столицею України за радянських часів. Серед харків'ян і досі шириться назва *перша столиця*, проте вона є неофіційною та застарілою, оскільки свідомі громадяни розуміють, що столицею вільної України Харків не був ніколи.

Серед жаргонових на позначення міста Харкова вживається *ХА (Ха)* – аббревіатура, що активно використовується молоддю, а в останній час уже й дорослими. Під час повномасштабного вторгнення на територію України Харків став одним із перших міст, яке прийняло на себе ворожі удари, тому серед харків'ян набула поширення назва *Залізобетон*.

Харків є одним із трьох міст України, де діє система метрополітену. Це дає можливість містянам пересуватися з однієї точки міста в іншу без транспортних заторів. Також значно спрощується життя студентів, оскільки вони можуть дістатися до закладів вищої освіти з будь-якого куточка міста

легко та швидко. Існує три лінії харківського метрополітену з 30 станціями: Салтівська, Олексіївська та Холодногірсько-Заводська. Вони охоплюють майже всі райони міста.

Салтівська лінія нараховує найменшу кількість станцій – вісім, проте за навантаженням перевезень пасажирів не поступається іншим. Першою станцією цієї лінії є Героїв Праці, яка в жаргоновому мовленні має назви *Героша* або *Гертруда*. Наступною йде *Студняк* – станція «Студентська», що отримала свою назву через велику кількість гуртожитків неподалік метро (студентське містечко на 519-му мікрорайоні), а також на території поруч розташовано два заклади вищої освіти – філіали Національного фармацевтичного університету та Харківського педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Третьою станцією є *Павлік* (станція Академіка Павлова), а за нею – *Барік* або *Барабан* (станція Академіка Барабашова). Цією назвою також іменується торговельний центр «Барабашово», що на території поблизу метро. *Пушкою* називають станцію метро Ярослава Мудрого (колишня назва – «Пушкінська»), поблизу якої розташовані філіали Харківського політехнічного інституту та Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого. Однією з найвідоміших є наступна станція – *Унік* або *Універ* (станція метро «Університет», названу на честь Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, який розташовано поруч). Один із виходів на станції «Університет» називають *Стекляшкою*, оскільки він повністю зроблений зі скла. Останньою станцією Салтівської лінії є «Історичний музей», яку на жаргоновому рівні називають *Істор*. Біля одного з виходів зі станції метро «Історичний музей» висить великий градусник, який став для багатьох харків'ян орієнтиром та місцем зустрічі, яке отримало назву *Градусник*. Тому доволі часто можна почути фразу: «Зустрінемося під Градусником».

Найбільшою лінією Харківського метрополітену є Холодногірсько-Заводська, яка нараховує 13 станцій. Кінцевими є «Холодна гора» та

«Індустріальна», які називають *Холодкою* та *Пролітом*. Варто зауважити, що *Проліт* є застарілою номінацією, оскільки походить від старої назви станції – «Пролетарська». Станцію «Армійська» йменують *Армійкою*, «Турбоатом» – *Турбіком*, а станцію імені О. С. Масельського – *Маселя*. Відзначмо також назву станції «Майдан Конституції», яка має скорочене найменування – *Конституція*.

Олексіївська лінія нараховує дев'ять станцій, серед яких жаргоновий відповідник має «Наукова», яку місцеві називають *Научкою*.

Окрім метрополітену, у Харкові є велика кількість наземного транспорту, як громадського, так власних автовок харків'ян і гостей міста. На позначення громадського транспорту фіксуємо лексеми *рогатий* (тролейбус) та *дрифт-кар* (трамвай). Зауважимо, що *дрифт-карами* трамваї називають через велику кількість сходжень із колій. Серед приватного транспорту наведемо декілька прикладів марок автомобілів та назв на їх позначення: *аудюха* (автомобіль фірми «Audi»), *беха* (автомобіль фірми «BMW»), *жигуль*, *жига* (автомобіль фірми «Жигулі»), *фольц* (автомобіль фірми «Volkswagen»), *мерс* (автомобіль фірми «Mercedes»), *шевік* (автомобіль фірми «Chevrolet»), *субік* (автомобіль фірми «Subaru»).

Студенти, які проживають та навчаються в Харкові, мають особливий спосіб вираження своєї міської ідентичності. Визначаючись не лише географічними координатами своїх місць проживання, студенти використовують також жаргонові назви районів, вулиць, проспектів. Тому в Харкові, як і в багатьох інших містах, виникли унікальні лексеми на позначення районів та міських локацій, що використовуються в студентському жаргоні.

Однією з жаргонових назв районів є *Немишля*, що вказує на Немишлянський район. *Холодкою* йменують Холодногірський район, а історичний район Харкова Павлове Поле – *Полями* та аббревіатурою *ПП*. Від центральної частини міста Павлове Поле відділяється Саржиним Яром, який

жаргоново йменується *Саржин*. Доволі часто студенти послуговуються аббревіатурами на позначення районів Харкова, наприклад, *НБ* – район «Нові Будинки», *ПС* – район «Північна Салтівка», *ХГ* – Холодногірський район.

Салтівський район є одним із найбільших у місті та налічує безліч промислових підприємств, парків, торговельних центрів, а також великий житловий масив України – Салтівку. Однією з центральних вулиць є Гвардійців-Широнінців, яку йменують *Широнкою*. В одному з мікрорайонів по цій вулиці розташовано перший на Салтівці торговельний центр, який іменують *Мавзолеєм*. На нашу думку, харків'яни називають його так через ступінчасту форму будівництва, що нагадує деякі місця поховання та йменуються мавзолеями. До закриття він мав назву ТЦ «Радянський». Поруч з цією закинутою будівлею розташовано фірмовий магазин «Сто пудів», який жаргоново йменують *Сотка*. Неподалік – найбільший промислово-речовий ринок України ТЦ «Барабашово», який має жаргонові відповідники *Барік*, *Барабан*, *Барабашка*. У Салтівському районі протікає відома річка Журавлівка, яка має жаргоновий відповідник *Жура* або *Журка*. Поблизу цієї річки є проспект Тракторобудівників, який іменують *Трактори*. Також варто згадати про один із найбільших торговельних центрів Салтівського району – «Французький бульвар», яких скорочено називають *ФБ*.

Шевченківський район – другий за площиною в Харкові після Київського. Він є одним із найпопулярніших серед студентів, оскільки на його території розташовано 18 закладів вищої освіти, такі як Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харківський національний медичний університет, Харківський національний університет радіоелектроніки, Харківський національний економічний університет та інші. Окрім цього, район вирізняється своєю соціокультурною інфраструктурою: від розважальних комплексів та кінотеатрів до парків і культурних центрів. Наприклад, один із найбільших торгово-розважальних центрів «Нікольський», який жаргоново йменують *Горілий*. На нашу думку, ця назва пов'язана з

великою кількістю пожеж, які траплялися на території ТРЦ за короткий проміжок часу. Він розташований на вулиці **Пушці** (колишня назва вулиці імені Сковороди – Пушкінської) – одній із центральних у місті. Неподалік ТРЦ «Нікольський» розташовано кінотеатр «Palladium Cinema», який називають аббревіатурою **ПС**. Шевченківський район також налічує велику кількість парків та садів, серед яких найвідомішим є Центральний парк культури та відпочинку, який називають **ПГ**. Ця жаргонова аббревіатура походить від частини колишньої назви парку – Центральний парк культури та відпочинку імені М. Горького. Відомим місцем для відпочинку є Сад імені Тараса Шевченка – ботанічна пам'ятка природи. На позначення цього місця в жаргоновому мовленні вживається номінація **Шева**, утворена внаслідок лексикалізації. На території саду розташовано фонтан, який іменують **Каскадом**.

Окремо відзначимо гастрономічний складник міста, який є важливим аспектом студентського позанавчального життя. Найпопулярнішими серед студентів Харкова є заклади швидкого харчування, такі як **Куліни** (ТМ «Кулиничі»), **Мак**, **МакДак** (мережа ресторанів швидкого харчування McDonald`s), **Фреш** (заклад швидкого харчування FreshLine). На позначення літньої тераси будь-якого закладу харчування використовується номінація **летняга**.

Номінація **Метал** використовується для позначення стадіону «Металіст», який є місцем не лише проведення футбольних матчів, але й зустрічі студентів, яких об'єднує спільне хобі – спорт.

Улітку молодь, зокрема студенти, проводять вільний час біля водоймищ. Найпопулярнішим місцем Харківського району є селище міського типу Безлюдівка, яку йменують **Безлюдом**. Ця номінація має й інше значення: так називають водоймища, які є на території цього селища, та річки, що протікають через нього.

Варто відзначити, що деякі аббревіатури на позначення районів, закладів та інших місць використовувалися ще давно, але за воєнний час такі утворення значно поширилися, адже жителі використовують їх як спосіб шифрування, утаємничення місць, де вдарили ракети, щоб коригувальники не змогли скористатися цією інформацією.

Назви видів дозвілля та дій

Студентське життя, окрім навчання та саморозвитку, передбачає також різноманітні форми дозвілля. За допомогою жаргонової лексики можна краще зрозуміти різні аспекти позанавчального життя студентів.

Лексеми ***туса, тусіч, вписка*** використовуються на позначення молодіжних гулянь, вечірок, невимушених зустрічей, під час яких студенти розважаються та поспілкуються одне з одним поза навчальним закладом. На таких зібраннях вони мають можливість відпочити – ***чилити, флексити***, а також ***побазарити***, тобто поговорити на різні теми, які не стосуються навчання. Проте деякі розмови містять елементи знуцання з когось, висміювання окремих людей. Таке явище йменується лексемами ***тролити, хейтити, рофлити, стебатися*** (знуцатися, сміятися з людини). Номен ***бухати*** (уживати алкогольні напої) є одним із найбільш уживаних серед студентів у контексті вечірок. Однак, варто зазначити, що це слово має також негативне забарвлення, оскільки пов'язане з неприємними наслідками після вживання алкогольних напоїв. Тому фіксуємо лексему ***стругати*** – блювати після надмірного вживання алкоголю.

Проте не завжди відпочинок студентів супроводжується вечірками та вживанням спиртних напоїв. Наприклад, прогулянки містом є однією з найпопулярніших форм дозвілля, яка дає можливість ***бродити*** (пересуватися, гуляти) вуличками, насолоджуватися красою міста, відкриваючи для себе нові місця, заклади харчування, культурні об'єкти тощо. Студенти можуть проводити час, відвідавши ***кіношку*** (кінотеатр), де мають можливість переглянути найновіші кінострічки на великому екрані. Не менш популярним

видом дозвілля є відвідування торговельних центрів, де молодь може *скупляти шмот* (відвідувати магазини для придбання нового одягу або аксесуарів).

Немало студентів використовують вільний час для подорожей містом або за його межами транспортом (власним або громадським). Такий вид дозвілля йменують *покатушки*.

Деякі студенти віддають перевагу проведенню вільного часу вдома, зокрема «сидячи в Інтернеті», де вони також мають можливість спілкуватися з однодумцями та цікаво проводити час: наприклад, *геймити* (грати у відеоігри), *шерити* (розповсюджувати у соціальних мережах) корисну інформацію, ділитися думками, *стрімити* (передавати аудіо або відео контент у реальному часі) тощо.

2.2. Словотвірні та семантичні особливості лексики студентського жаргону м. Харкова

У світлі стрімкого розвитку сучасної мовної культури та її постійного трансформування жаргонова картина світу студентів має особливе місце. Вона відображає не лише особливості спілкування цієї мовної групи, але й суспільні та культурні тенденції. Зокрема, однією з важливих характеристик студентського жаргону є його словотвірні та семантичні особливості, які глибше розкривають механізми формування лексичних одиниць. Ми матимемо можливість краще зрозуміти способи творення нової лексики та її динаміку, що відображається в живому мовному середовищі студентської спільноти. Зазначмо, що жаргонізми, притаманні мовленню студентів, творяться як за традиційними моделями, так і за нестандартними. Активізація останніх (не лише в молодіжному середовищі) може бути спричинена

«зрушеннями на рівні світоглядних парадигм і концептуальної картини світу комунікаторів» [11, с. 19]. Розгляньмо найпродуктивніші, на нашу думку, способи творення досліджуваних жаргонізмів, а саме: словотвірні (суфіксальний, префіксальний, усічення, універбація, аббревіація) та семантичні (метафоричне та метонімічне перенесення, а також запозичення з інших мов).

Більшість мовознавців сходяться на думці, що суфіксація є одним із найпоширеніших способів творення жаргонізмів [43; 4; 36]. Це пов'язане з тим, що суфікси (формотвірні та словотвірні) є найпродуктивнішими в словотворенні та збагаченні мовного складу. Ми будемо дотримуватися такого визначення: «Суфіксація – словотворення шляхом суфіксації, тобто приєднання суфіксів до твірної основи, яка може бути непохідною чи похідною» [36, с. 671]. Лексичне та емоційно-стилістичне значення суфіксів визначають їхню роль у словотвірному процесі, сприяючи формуванню нових самостійних слів у мові.

Серед найпоширеніших суфіксів можемо назвати такі:

- 1) **-ік-** (*кофмфорт* → *комфортік*), що використовується для утворення зменшено-пестливого значення з позитивною конотацією;
- 2) **-ник-** (*індивідуальний* → *індивідуальник*), який функціонує зі значенням особи;
- 3) **-чик-** (*ЛУР* → *ЛУРчики*); надає слову іронічного значення;
- 4) **-к-** (*кіно* → *кіношка*); відбувається зміна роду слова (для зручності вимови також додано інтерфікс -ш-);
- 5) **-ак-** (*перший* → *першак*); цей суфікс може мати значення предметності (*гуртак*) або вказівки на особу (*першак*);
- 6) **-няк-** (*тупий* → *тупняк*), що вказує на особу;
- 7) **-л-** (*катати* → *катала*), який виражає опредметнену дію;
- 8) **-ну-** (*фарт* → *фартанути*). На нашу думку, суфікс має значення одиничності дії;

- 9) **-а-** (*фарт* → *фартанути*); є зв'язкою в слові;
- 10) **-юн-** (*брат* → *братюнь*), що надає зменшено-пестливе значення;
- 11) **-ість-** (*Moodle* → *мудл* → *мудлість*), який має значення опредметненої ознаки – якості чи властивості.

Окремо фіксуємо номінації, утворені суфіксальним способом, твірною основою яких є аббревіатура. *Хірешка* походить від аббревіатури ХІРЕ (стара назва) з додаванням суфікса **-к-** та інтерфікса **-ш-**. Таким самим способом утворено *Хайовня*, *Хайшка* ← *ХАІ* + **-овн(я)-**, **-к-** (додано інтерфікс **-ш-**); *Хнушка* ← *ХНУ імені В. Н. Каразіна* + **-к-** (додано інтерфікс **-ш-**).

Відзначимо, що жаргонізми можуть утворюватися за допомогою суфіксального способу не лише від українських, а й від іншомовних твірних основ, зокрема за допомогою суфіксів **-и-**, **-а-**. Наприклад, лексема *рофлити*, яка утворена від англійського ROFL (скорочення від «rolling on the floor laughing», що означає «кататися від сміху»); *ROFL* → *рофл* → *рофлити*. Номен *хейтити* має негативну конотацію, оскільки утворений від англійського слова *hate* (ненавидіти); *hate* → *хейт* → *хейтити*. Номінація *чилити* походить від англійського дієслова *chill*, яке має декілька значень (розслаблятися, охолоджуватися); *chill* → *чил* → *чилити*. Також відзначимо лексеми *стрімити* – від *stream* (транслювати); *stream* → *стрім* → *стрімити* та *геймити* – від *game* (грати); *game* → *геймер* → *геймити*. Менш продуктивним є суфікс **-ат-**: *юзати* – від *use* (використовувати); *use* → *юзати*.

Серед прикметникових дериватів фіксуємо номен *кринжовий*, який утворено від англійського *cringe* (соромитися, здригнутися) шляхом додавання суфікса **-ов-** (*cringe* → *кринж* → *кринжовий*).

Також візьмемо до уваги суфіксально-постфіксальне словотворення [5; 36] з додаванням постфікса **-ся-**: *гуглїтїтїся* ← *гуглїт* ← *Google Meet*; *мудлїтїся* ← *мудл* ← *Moodle*; *зумїтїся* ← *зум* ← *Zoom*; *телеграмїтїся* ← *телеграм* ← *Telegram*.

Отже, можемо дійти висновку, що в жаргоновому мовленні студентів

суфіксальний спосіб словотворення визнається одним із найпродуктивніших. Цим способом утворюються не лише іменники, а й дієслова, велика частка яких походить від запозичених твірних слів, зокрема онімів. Такий шлях творення, як зауважують дослідники, на сьогодні є доволі активним [9, с. 107].

Окремо розглянемо декілька випадків словотвору префіксальним способом. Його особливістю є приєднання префіксів як словотвірних формантів до слова, утворюючи в такий спосіб нові слова, які належать до того самого лексико-граматичного класу [36, с. 521]. Цей спосіб є менш продуктивним порівняно із суфіксальним. У нашому списку фіксуємо такі номени на позначення дії. Їх утворено за допомогою префікса *-за-*, який указує на завершеність або початок дії. Наприклад, співзвучним із назвою програми для відеоконференцій *Zoom* є дієслово *зазумитися* (*Zoom* → *зум* → *зумитися* → *зазумитися*). Також відзначимо лексему *загуглмітитися*, яка походить від назви сервісу відеозв'язку *Google Meet* (*Google Meet* → *гуглміт* → *гуглмітитися* → *загуглмітитися*). Подібно до цього утворено дієслова, що походять від назв месенджеру *Telegram* та сервісу *Moodle*: *замудлитися* (*Moodle* → *мудл* → *мудлитися* → *замудлитися*) та *зателеграмитися* (*Telegram* → *телеграм* → *телеграмитися* → *зателеграмитися*). Як бачимо, префіксальний спосіб виявляє високий ступінь продуктивності в дієсловах, про що також зазначається в роботах науковців, які досліджують специфіку творення одиниць, зокрема неовербативів [10, с. 99].

Усічення – ще один словотвірний спосіб, який є досить продуктивним у творенні жаргонізмів, оскільки допомагає ефективно використовувати мовні ресурси та забезпечувати економію мови. Зауважимо, що деякі науковці називають таке явище утинанням, проте ми будемо послуговуватися терміном «усічення». Я. Старченко вважає, що усічення «виконує функцію “ожаргонювання” наявних одиниць інших складників національної мови» [29]. А. Нелюба зазначає, що «у нинішній мовознавчій практиці одним терміном

позначають два абсолютно різних явища: усічення як підготовчий – морфонологічний – етап у творенні слова й усічення як безпосередній спосіб словотворення» [20, с. 184]. Ми використаємо найбільш точне, на нашу думку, тлумачення цього терміна: «Усічення – спосіб словотворення неафіксального, що полягає в усіканні за аббревіатурним зразком кінця твірної основи (слова) незалежно від морфемної межі» [36, с. 750]. А. Нелюба подає розлогу класифікацію усічень [20, с. 190–191]. У роботі ми використаємо деякі типи, аби продемонструвати приклади усічених номенів у жаргоновому мовленні студентів:

1) відіменникові усічення з усіченою кінцевою частиною слова:

а) без подальшої афіксації (*факультет* → *фак*, *університет* → *універ*, *Мерседес* → *мерс*, *Фольксваген* → *фольц*, *декан* → *дек*, *фармакологія* → *фарма*, *ботанік* → *ботан*, *екзамен* → *екз*, *комендант* → *коменда*);

б) з подальшою / паралельною афіксацією (*гуртожиток* → *гуртак*, *стипендія* → *степуха*, *вищий* → *вишка*, *заучувати* → *заучка*, *заочний* → *заочка*, *кінотеатр* → *кіношка*, *фармацевт* → *фармік*, *університет* → *унік*, *семінар* → *семік*, *журналіст* → *журик*, *варіант* → *варік*);

2) відіменникові усічення з усіченою серединою (*фізкультура* → *фізра*, *література* → *літра*);

3) контекстні утворення або лексикалізовані афікси (*нелюд*);

4) штучне переоформлення (*абітурієнт* → *абітура*, *конференція* → *конфа*, *шпаргалка* → *шпора*).

Явище універбації, яке досліджують багато науковців [8; 19; 20; 30; 33], використовується для швидкого називання словосполучень та додає мовленню експресивності. На нашу думку, такий спосіб є менш актуальним в літературній мові, проте є досить популярним у творенні жаргонізмів. Наразі мовознавці не дійшли спільного рішення щодо трактування терміна «універбація». Я. Старченко дотримується думки, що «універбація – це окремий суфіксальний спосіб творення слів зі збереженням семантики

твірною словосполучення» [30, с. 137]. Т. Тищенко розуміє цей спосіб як «процес перетворення здебільшого двокомпонентного стійкого найменування в однослівне» [33, с. 325]. Ми частково підтримуємо думку кожного науковця, проте в нашому дослідженні фіксуємо номінації, утворені без використання суфіксів. А також відзначимо, що компонентів стійкого словосполучення, яке перетворюється на слово, може бути більш ніж два.

Універбаційний спосіб використовується для творення великої кількості жаргонізмів, які належать до різних лексико-тематичних груп: *українська мова* → *укра*, *старослов'янська мова* → *старослов*, *орфографічний практикум* → *орф*, *французька мова* → *франц*, *англійська мова* → *англ*, *сучасна українська мова* → *сучмова*, *економічний факультет* → *економ*, *соціологічний факультет* → *соц*, *дистанційне навчання* → *дист*, *студент факультету фармацевтичних технологій* → *фтимчик*, *Харківський політехнічний інститут* → *Політех*, *Харківський національний медичний університет* → *Мед*, *Національний фармацевтичний університет* → *Фарм*, *Харківський педагогічний університет імені Г. С. Сковороди* → *Пед*, *станція метро «Історичний музей»* → *Істор*, *Саржин Яр* → *Саржин*, *МакДональдз* → *Мак*.

Універбаційний спосіб може поєднуватися із суфіксальним:

Суфікс **-к-**: *адміністративне право* → *адмінка*, *кримінальне право* → *криміналка*, *органічна хімія* → *органіка*, *домашнє завдання* → *домашка*, *практична робота* → *практичка*, *курсова робота* → *курсак*, *очне навчання* → *очка*, *заочне навчання* → *заочка*, *заклад вищої освіти* → *вишка*, *Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого* → *Юрка*, *Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»* → *Гуманітарка*, *Харківський педагогічний університет імені Г. С. Сковороди* → *Сковорідка*, *станція метро «Холодна Гора»* → *Холодка*, *станція метро «Наукова»* → *Научка*, *станція метро «Армійська»* → *Армійка*, *станція метро Ярослава Мудрого* (колишня назва – «Пушкінська») → *Пушка*, *вулиця*

Гвардійців-Широнінців → Широнка, Холодногірський район → Холодка, фірмовий магазин «Сто пудів» → Сотка, річка Журавлівка → Журка.

Суфікс **-ік-**: *станція метро Академіка Павлова → Павлік, станція метро «Турбоатом» → Турбік, станція метро Академіка Барабашова → Барік, станція метро «Університет» → Унік, НЮУ ім. Ярослава Мудрого → Ярік, студент спеціальності «Журналістика» → журик; -ач-*: *курсова робота → курсач; -няк-*: *студентський квиток → студняк, станція метро «Студентська» → Студняк; -н-*: *викладачка сучасної української мови → сумна; -ант-*: *дистанційне навчання → динстант; -ар-*: *будь-який технічний навчальний заклад → технар; -ш-*: *станція метро Героїв Праці → Героша; -ан-*: *станція метро Академіка Барабашова → Барабан; -ак-*: *студентський квиток → студак.*

Зауважимо, що деякі жаргонізми можуть утворюватися універбаційним способом за допомогою флексій **-а, -я**: *зарубіжна література → заруба, лабораторна робота → лаба, контрольна робота → контра, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна → Карага, Немишлянський район → Немишля, історичний район Харкова Павлове Поле → Поля, станція метро імені О. С. Масельського → Маселя, станція метро «Майдан Конституції» → Конституція, Сад імені Тараса Шевченка → Шева, річка Журавлівка → Жура.*

Також фіксуємо флексію **-и**: *проспект Тракторобудівників → Трактори, ТМ «Кулиничі» → Куліни (відбулося чергування и/і), модульні роботи → моди.*

У номінаціях *Ярік, Бандурка, Сковорідка, Карага* відбилася інформація про імена та прізвища видатних осіб, на честь яких було названо заклади вищої освіти. Також відзначимо, що номінації *Барік* та *Барабан* уживаються також на позначення промислово-речового ринку України ТЦ «Барабашово». Спосіб творення аналогічний.

Отже, універбація є одним із найпродуктивніших способів творення жаргонізмів у мовленні студентів.

У нашому дослідженні зафіксовано декілька лексем, утворених аббревіаційним способом. Ці номінації відносимо до неофіційних урбанонімів міста Харкова. І. Цар зазначає: «Одним зі способів утворення неофіційних урбанонімів є аббревіація. Її використовують для спрощення вимови назв, що складаються з двох чи більше слів» [43, с. 85]. Літерним типом аббревіації утворено такі номени: *Район Нові Будинки міста Харкова* → *НБ* (ен-бе), *Центральний парк культури та відпочинку* (колишня назва – *Центральний парк культури та відпочинку ім. М. Горького*) → *ПГ* (пе-ге), *Холодногірський район міста Харкова* → *ХГ* (хе-ге), *історичний район Харкова Павлове Поле* → *ПП* (пе-пе), *торгово-розважальний центр «Французький бульвар»* → *ФБ* (фе-бе). Аббревіатура *ПС* (пе-ес) має два значення: район Північна Салтівка; кінотеатр «Palladium Cinema».

Метафоричне перенесення є одним із різновидів семантичного способу словотвору. Г. Врублевська пояснює це явище тим, що лексеми «...різних лексичних пластів (загальноновживані, розмовні, просторічні, діалектні, жаргонні) піддаються метафоричному перетворенню, через що вони втрачають звичні семантичні зв'язки» [3, с. 159]. М. Філон та О. Хомік трактують метафору як перенесення назви одного предмета (форми мовної одиниці) на інший, унаслідок їх подібності в асоціативному сприйнятті людини [37, с. 55]. Ми погоджуємося із цим визначенням, оскільки мовці можуть не сприйняти явище в прямому сенсі, а наділити власними характеристиками. О. Тараненко подає розлогу класифікацію метафор в українській мові [36, с. 334–336], яку ми використаємо для розподілу жаргонізмів за видами метафоричних перенесень, як-от:

1) за зовнішньою подібністю:

– за формою і виглядом: *старі, старий* («який прожив багато років, який досяг старості; протилежне молодий» [25, Т. 9, с. 654] → «студенти, які навчаються на 3–6 курсах»); *пенсія* («грошове забезпечення, що видається громадянам, звичайно щомісячно, у встановлених законом випадках» [25, Т. 6,

с. 116] → «стипендія; студенти старших курсів»); *рогатий* («який має роги, з рогами» [25, Т. 7, с. 590] → «тролейбус»).

– за місцем розташування: *витверезник* («санітарно-медична установа для витверезування п'яних» [24] → «холодна аудиторія без опалення»); *сауна* або *баня* («те саме, що лазня» [24] → «аудиторія, в якій душно та спекотно»).

– кольором: *зелені, зелений* («який має забарвлення одного з основних кольорів спектра – середній між жовтим і блакитним; який має колір свіжої трави, листя, зелені» [24] → «початківці, без досвіду навчання, першокурсники»).

– особливостями руху, пересування: *гальмо* («пристрій для сповільнення або припинення руху транспорту» [24] → «дурний некмітливий; негативна оцінка низької успішності студента»); *в'їхати, в'їжджати* («їдучи, потрапляти в межі, у середину чого-небудь» [25, Т. 1, с. 695] → «розуміти матеріал занять»); *догнати, доганяти* («настигати кого-, що-небудь, наближатися до того, що рухається попереду» [24] → «розуміти матеріал занять»); *вивезти, вивозити* («везти звідкись за межі чогось; везучи, видаляти, забирати з якого-небудь місця» [24] → «зрозуміти тему або завдання на рівні вимог»).

– функціями: *вікно* («отвір для світла й повітря в стіні приміщення (хати, вагона і т. ін.), куди вставлена рама з шибками» [24] → «велика перерва, коли не передбачено або відміняються заняття»); *холодильник* («спеціальне приміщення, споруда для охолодження і зберігання продуктів, що швидко псуються» [25, Т. 11, с. 115] → «холодна аудиторія без опалення»); *морозильник* («камера в холодильнику чи окреме обладнання для заморожування харчових продуктів, які швидко псуються» [24] → «холодна аудиторія без опалення»); *косити* («зрізувати, стинати траву, збіжжя і т. ін. косою, косаркою і т. ін.» [24] → «не відвідувати заняття, не маючи на це важливої причини»); *линяти* («втрачати свіжість, яскравість первісного кольору; блякнути» [24] → «не відвідувати заняття, не маючи на це важливої

причини»); *прозріти, прозрівати* («ставати зрячим; протилежне сліпнути» [25, Т. 7, с. 186] → «розуміти матеріали занять»).

2) за подібністю фізіологічних та психологічних вражень від сприйняття різних об'єктів, зокрема актуалізація побічної, часто невиразної асоціативної ознаки: *жертва* («за релігійними обрядами деяких народів – предмет або жива істота, яких приносили в дар богам, міфічним істотам, духам» [24] → «студент, якого викликають до дошки»); *жопа* (вульгарно «сідниці, анальний отвір» → «вираження стресу, труднощів та негативного сприйняття студентами періоду сесії»); *фіфа* «пуста, легковажна дівчина або молода жінка крикливо одягнена» [25, Т. 10, с. 603] → «філологічний факультет»); *бос* («керівник підприємства, установи» [24] → «декан будь-якого факультету»), *булочка* («невелика булка» → «приємний та добрий викладач»), *бусинка* («намистинка» → «приємний та добрий викладач»).

Метонімічне перенесення – один із різновидів семантичного способу словотвору. М. Філон та О. Хомік зазначають: «Метонімічне значення слова виникає внаслідок переосмислення назви явища, предмета, ознаки, властивості за суміжністю» [37, с. 57]. А. Тараненко називає метонімію явищем, при якому «форма мовної одиниці або оформлення мовної категорії переноситься з одного об'єкта позначення на інший на основі певної їх суміжності, дотичності (просторового, часового, атрибутивного, каузального...)» [36, с. 339]. Це може бути перенесення на окремий об'єкт, або ж перехід з одного класу предметів на інший. Метонімічне перенесення є менш продуктивним способом словотвору на відміну від метафоричного. Наведемо кілька номінацій, утворених за моделлю «загальна назва → власна назва», а саме: *градусник* («те саме, що термометр» [24]) → *Градусник* («орієнтир та місце зустрічі харків'ян біля станції метро "Історичний музей"»); *метал* («хімічно проста речовина або сплав, ознаками якої (якого) є висока міцність, ковкість, добра тепло- та електропровідність і особливий блиск» [24]) → *Метал* («стадіон "Металіст"»); *залізобетон* («будівельний матеріал,

що являє собою поєднання бетону й сталевий арматури в одній конструкції і відзначається великою міцністю» [24]) → *Залізобетон* («місто Харків»); *горілий* («обпалений вогнем» [24]) → *Горілий* («торгово-розважальний центр "Нікольський"»).

Стосовно номінації *Барабан* маємо припущення, що для творення цього слова використано метонімічно-метафоричний спосіб (*станція метро Академіка Барабашова* → *Барабашово* → *Барабан*).

Варто акцентувати, що значну кількість становлять запозичення з інших мов та створені на їх основі жаргонізми. Найчастіше фіксуємо запозичення з англійської мови, оскільки вона має значний вплив на формування студентського жаргону. На нашу думку, це пов'язано з тим, що англійська є мовою міжнародного спілкування, зокрема серед студентів. І. Цар вважає, що в контексті популярності англійської мови, застосування запозичень слугує вже не просто для вираження індивідуальності, а стає невід'ємною частиною повсякденного молодіжного спілкування [43, с. 64]. Запозичені слова змінюють своє значення, адаптуючись до звукової системи мови, у яку вони ввійшли. Т. Гарлицька зауважує, що «здебільшого запозичуються нейтральні лексеми, але після приєднання афіксів мови-реципієнта, вони набувають стилістичного забарвлення і переходять до розряду жаргонних» [4, с. 27].

Найпоширенішим дериватом серед жаргонізмів є номен *інгліш*, який походить від англійського *English*. Зауважимо, що в мовній картині світу студентів лексичне значення цієї номінації зазнає звуження (англійська мова → предмет «англійська мова»). Лексема *муд* походить від *mood* (настрій). Серед назв осіб виділяємо номен *краш*, який утворено від англійського *crush* (*to have a crush on someone* – бути закоханим в когось / симпатизувати). Слід відзначити, що відбулося звуження значення лексеми, оскільки *краш* позначає людину, яка є об'єктом закоханості, а в контексті студентського жаргону це слово позначає приємного та доброго викладача, яких справляє гарне враження на студентів. Номінація *читер* утворено від *cheater* (шахрай).

Окремо розглянемо номінацію *зумер*. Цікаво, що в англійській мові номен *zooter* виник унаслідок поєднання слів *boomer* та літери *Z*, якими позначають старе та нове покоління. В українській мові воно набуло вужчого значення, оскільки є співзвучним із назвою програми для відеоконференцій Zoom. Саме тому на жаргоновому рівні *зумерами* називають користувачів цієї програми, зокрема студентів. Виділяємо також складну номінацію *дрифт-кар*, у якій поєднуються два слова: *дрифт* (від *drift* – дрейфувати) та *кар* (від *car* – автомобіль).

Зазначимо, що невеликий відсоток складають запозичення з інших мов, зокрема російської, проте, останнім часом такі номінації стають усе менш продуктивними в мовленні студентів, і, натомість, замінюються українськими відповідниками.

Висновки до розділу 2

У дослідженні лексико-тематичних груп слів студентських жаргонізмів міста Харкова чітко простежується мовна ідентичність носіїв. Відображається не лише специфіка комунікації серед студентів, а й ширший контекст молодіжної культури та життя в Харкові. Одна з ключових рис жаргонізмів у студентському мовленні полягає в тому, що загальноживані слова переосмислюються й використовуються для створення нових лексичних одиниць з іншими значеннями. Проаналізувавши лексико-тематичні групи слів, ми виявили, що способи творення на словотвірному та семантичному рівнях є доволі різноманітними.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі, присвяченій дослідженню жаргонової картини світу студентів міста Харкова, з'ясовано теоретичні основи аналізу українського жаргону. Поглиблене вивчення наукової літератури з обраної теми допомогло визначити те, що жаргон – це складний і динамічний феномен, який відображає потреби та специфіку різних соціальних груп. Використання жаргону має свої функції, серед яких – маркування належності до певної соціальної групи, створення колективної ідентичності, а також надання мовленню емоційності й експресивності. Важливо зазначити, що жаргон постійно еволюціонує та адаптується до змін у суспільстві, відображаючи актуальні культурні й соціальні контексти. Специфіка молодіжного жаргону пов'язана з використанням нових слів, фраз і виразів, які швидко поширюються та стають популярними серед молоді. Студентський жаргон має свої особливості, що відображають реалії студентського життя, зокрема навчальні процеси та соціальні взаємовідносини.

Акцентовано те, що кожна мова демонструє унікальний спосіб сприйняття й організації світу своїми носіями. Установлено, що концептуальна картина світу містить уявлення та ідеї людини про навколишню дійсність, що формуються під впливом різноманітних факторів, таких як культура, особистий досвід, спостереження. Дослідники пропонують різні трактування поняття мовної картини світу, проте всі вони підкреслюють її значення як індивідуального уявлення про світ, формування якого залежить від культурного та мовного контексту. Досліджено взаємозв'язок мови та культури, який є необхідним складником мовної картини світу, а також відзначено вплив мовної картини світу на сприйняття й інтерпретацію інформації. Особливу увагу приділено взаємодії мови та природи, оскільки саме природа впливає на сприйняття людиною навколишнього середовища та

відображається в мовленні через слова, образи та знаки. Крім того, виділено різні рівні мовної картини світу, які залежать від соціальних, вікових та гендерних чинників. Важливим аспектом також є розгляд молодіжного жаргону як складника мовної картини світу молоді. Дослідження мовної картини світу, зокрема молодіжного жаргону, дозволяє глибше розуміти культурні та мовні особливості суспільства, які впливають на сприйняття та комунікацію між людьми. Дослідження міської мови також було важливим завданням дослідження для розуміння соціальних і культурних рис комунікації між студентами. Результати дозволили зрозуміти сутність та особливості формування жаргонової лексики та її функціонування в мовній картині світу студентів міста Харкова.

Досліджено жаргонову картину світу студентів міста Харкова, яка продемонструвала те, що мовна індивідуальність студентського жаргону може залежати від різних чинників, зокрема специфіки міста, навчання в певному університеті, обраної спеціальності на конкретному факультеті.

Виявлено, що зібраний фактичний матеріал відзначається різноплановістю, пов'язаною з тим, що студентське життя обмежується не лише навчанням в університеті, але й розвитком в інших сферах, відпочинком, хобі, роботою, спілкуванням з друзями та іншими важливими аспектами життя. У зв'язку із цим з метою окреслення особливостей функціонування та характеристик номенів було проведено їхній розподіл за лексико-тематичними групами «Університетська діяльність» та «Позанавчальне життя», кожна з яких передбачала класифікацію за підгрупами. З'ясовано походження жаргонових слів, які можна почути від представників студентської спільноти в наш час. Проаналізовано особливості словотворення жаргонізмів у студентському мовленні. Простежено, що творенню жаргонізмів у мовленні студентів притаманні як традиційні для української літературної мови способи словотвору, так і засоби, характерні для ненормованих різновидів мови. Найчастіше фіксуємо афіксальний, універбаційний спосіб, а також усічення.

Отримані результати показали, що дослідження жаргонізмів у мовленні студентів може виявитися важливим для подальшого вивчення загального жаргону. Також це допоможе глибше дослідити лексичні, синтаксичні та фонетичні особливості мовлення студентів, а також виявити вплив міського середовища на їхнє мовлення. Розуміння мовних особливостей студентів буде корисним для розвитку ефективних методів навчання та комунікації в університетському середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакуменко Л. Про традиції і розвиток жаргону в Україні // Рідний край, 2002. № 2 (7). С. 40–43.
2. Ващенко В. С. Українська лексикологія: Семантико-стилістична типологія слів: посібник для студентів-філологів. Дніпропетровськ, 1979. 127 с.
3. Врублевська Г. Сленг та жаргонна лексика як питома ознака мовного побуту (особливості використання просторічної лексики у творах письменників «Житомирської школи прози») // Волинь – Житомирщина: Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. Житомир, 2001, № 6. С. 154–161.
4. Гарлицька Т. С. Словотвірний потенціал жаргонної лексики (на матеріалі української, російської та англійської мов) // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія, 2015. Т. 18 (№ 2). С. 23–29.
5. Горпинич В. О. Будова слова і словотвір: посібник. Київ: Радянська школа, 1977. 118 с.
6. Грабовий П. М. Дослідження українського молодіжного сленгу в аспекті мовної картини світу // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки. Умань, 2009. Вип. 81 (3). С. 260–263.
7. Дудка О. О., Пономаренко В. Д. Сучасний ергонімікон Харкова: особливості структури й семантики // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія, педагогіка, психологія, 2014. Вип. 28. С. 90–94.
8. Думчак І. М. Суфіксальна універбація в текстах сучасної періодики // Лінгвістичні студії. Збірник наукових праць, 2011. Вип. 23. С. 28–31.

9. Дюкар К. В. Відонімні неосубстантиви в українському медійному онлайн-просторі воєнного періоду: структурно-семантичний аспект // Науковий вісник МГУ. Вип. 59. Т. 1, 2023. С. 105–109.

10. Дюкар К. В. Лексико-словотвірна специфіка неовербативів періоду дії воєнного стану в Україні // Нова філологія, (89), 2023. С. 95–100. URL: <http://novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/823> (дата звернення: 25.03.2024).

11. Дюкар К. В. Неузуальні деривати-компресиви як експлікатори зрушень у світоглядних парадигмах українців (на матеріалі інтернет-дискурсу 2014–2023 рр.) // Південний архів (філологічні науки). № 59, 2023. С. 17–22.

12. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: нариси. Київ, 2007. 262 с.

13. Живіцька І. А. Мовна картина світу як відображення реальності // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету, 2010. № 4. С. 20–25.

14. Заремська І. М. Мовна картина світу як об'єкт лінгвістичних досліджень // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови, 2011. Вип. 7. С. 396–402.

15. Кондратюк Т. М. Словник сучасного українського сленгу. Харків: Фоліо, 2006. 352 с.

16. Мартос С. А. Молодіжна субмова як структурна складова мови міста // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2004. Серія: Філологія. Харків: Вип.42, № 632. С. 240–243.

17. Мартос С. А. Молодіжний сленг у мовленнєвій структурі м. Херсона: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Луганськ, 2006. 21 с.

18. Миколенко Т. М. Український міський сленг (на матеріалі усного мовлення тернопільців): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка, 2005. 260 с.

19. Нелюба А. Експліцитна й імпліцитна економія в словотвірній номінації

української мови: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 2008. 35 с.

20. Нелюба А. Явища економії в словотвірній номінації української мови. Харків: Видавництво ХІФТ, 2007. 302 с.

21. Огуй О. Д. Мовна картина світу: проблема організації складників // Мовознавство. Чернівці: Вип. 4, 2013. С. 15–26.

22. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). Київ: Фітосоціоцентр, 1999. 148 с.

23. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля–К, 2006. 716 с.

24. Словник української мови. У 20 томах. Т. 1–14. Київ: Наукова думка, 2010–2024. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0> (дата звернення: 10.09.2023).

25. Словник української мови: в 11 тт. // АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т. 9. 916 с.

26. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг. Критика. Київ: 2005. 462 с.

27. Ставицька Л. О. Проблеми вивчення жаргонної лексики: Соціолінгвістичний аспект // Українська мова. Київ: Вип. 1. 2001. С. 55–68.

28. Ставицька Л. О. Український жаргон. Словник: Містить близько 4070 слів і понад 700 стійких словосполучень. Київ: Часопис. Критика, 2005. 494 с.

29. Старченко Я. С. Інновації-утинки в жаргонових системах української мови // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2011, № 963. Серія: Філологія. Вип. 62. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/afbb07ea-5aed-44eb-9af7-5207d595691b/content> (дата звернення: 02.04.2024).

30. Старченко Я. С. Універбація й інноваційні універби в українських жаргонах // Лінгвістика. Харків: 2011. № 1 (22). С. 136–142.

31. Таран О. С. Арго-жаргон-сленг-загальний сленг // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Хмельницький: Вип. 16, 2019. С. 189–192.

32. Терещук Г. В., Юрій М. Ф. Формування мовної картини світу українського народу на тлі націотворення // Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. 2016. Вип. 18. С. 46–54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2016_18_8 (дата звернення: 25.03.2023).

33. Тищенко Т. Явища універбації в лексиці східноподільського ареалу // Наукові записки: 36. наук. пр. Сер. Педагогіка і психологія / гол. ред. М. І. Сметанський; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця: ВДПУ, 2005. Вип. 16. С. 325–330.

34. Удовенко Л. О. Неофіційні міські назви (на прикладі м. Харків) // Вісн. Харк. Нац. Ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки. Харків: 2018. Вип. 27. С. 89–92.

35. Удовенко Л. О. Топонімія великого міста: неофіційний аспект (на матеріалах м. Харків) // Вісн. Харк. Нац. Ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Харків: 2019. С. 76–84.

36. Українська мова: Енциклопедія / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови; редкол.: В. М. Русанівський та ін. Вид. 2-ге, випр. і доп. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

37. Філон М. І., Хомік О. Є. Сучасна українська мова. Лексикологія. Частина 1. Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. 271 с.

38. Фурса О. С., Мосенкіс Ю. Л. Український молодіжний сленг як динамічний феномен: Стан та перспективи досліджень, мовні контакти, галузі сленгу. Київ: Альфа друк, 2008. 52 с.

39. Харківська державна академія культури. Історія академії. URL: <https://ic.ac.kharkov.ua/about/history.html> (дата звернення: 02.02.2024).

40. Хорошун О. О. Мовна та концептуальна картини світу в дослідженнях сучасної лінгвістичної науки // Глухівські наукові читання, матеріали

міжнародної наук.- практ. конф. (15–17 лист. 2011 року), Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2011. С. 241–246.

41. Христич Н. С. Студентський сленг у системі молодіжного неформального мовлення // Теоретична та дидактична філологія. Випуск 8. Переяслав-Хмельницький: 2010 р. С. 409–418.

42. Хрищена О. Поняття мовної та концептуальної картин світу у науці про мову. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2012/ponyattya-movnoji-ta-kontseptualnoji-kartyn-svitu-u-nautsi-pro-movu/> (дата звернення: 15.04.2023).

43. Цар І. М. Українське повсякденне мовлення в міському молодіжному середовищі: структура і функціонування. Київ: НАН України, Інститут української мови, 2018. 251 с.

44. Шевельов Ю. В. Літ Ікара (Памфлети Миколи Хвильового). Третя сторожа. Література. Мистецтво. Ідеології. Київ: Дніпро, 1993. 300 с.

ДОДАТОК 1

СПЕЦИФІКА ДОБОРУ ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОСОБЛИВОСТІ Й УМІСТ ПИТАЛЬНИКА

Початковий етап добору лексем за темою кваліфікаційної роботи передбачав:

а) ознайомлення з науковою літературою (дисертації, монографії, інші наукові праці);

б) звернення до словників Л. Ставицької «Український жаргон» та Т. Кондратюк «Словник сучасного українського сленгу». Зауважмо, що під час збирання матеріалів зі словників деякі номінації виявилися неактуальними, оскільки втратили ознаки жаргонового слова та перейшли до шару розмовної лексики;

в) постійний моніторинг блогів, телеграм-каналів, відеоматеріалів, засобів масової інформації тощо.

Наступним етапом роботи було залучення усного та письмового опитування. Пробне усне опитування пройшла невелика кількість респондентів із близького кола спілкування (близько 10–15 осіб). Під час цього опитування була можливість наштовхнути респондентів на відповідь, поставити додаткові запитання та прокоментувати деякі моменти.

Для подальшої роботи було залучено близько 100 респондентів та проведено письмове опитування за допомогою Google-форми. Цей питальник було розміщено в студентських чатах (у месенджері Telegram) таких закладів вищої освіти: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, ХПІ, ХАІ, ХНУРЕ, ХНЕУ, ХНУВС, НЮУ ім. Я. Мудрого. Зазначмо, що цьому етапі виникали деякі труднощі, оскільки не всі респонденти зголошувалися проходити опитування. Було помічено, що найбільше давали згоду відповідати студенти гуманітарних факультетів (наприклад, філологічного, соціологічного). Припускаємо, що це пов'язане з тим, що студенти цих факультетів частіше аналізують мову як засіб

вираження думок та ідей, а також мають зацікавлення у вивченні лінгвістики та розвитку комунікативних навичок, тому їм може бути цікавим досліджувати вживання жаргонізмів та їх вплив на комунікацію.

Варто зазначити, що в результаті не весь фактичний матеріал було залучено, оскільки деякі слова належали або до власне розмовної, або обценної лексики, тому такі елементи не стали об'єктом нашого аналізу.

Наведемо перелік запитань, які містила анкета для опитування:

1. У якому навчальному закладі Ви здобуваєте освіту? Як жаргоново називаєте свій навчальний заклад?
2. На якому факультеті навчаєтесь? Як жаргоново називаєте свій факультет?
3. На якій спеціальності Ви навчаєтесь? Як жаргоново її називаєте?
4. Яку назву має Ваша навчальна група? Чи використовуєте жаргонізми на її позначення?
5. Чи є у Вас улюблені дисципліни в університеті? Як вони називаються? Чи мають ці назви жаргонові відповідники?
6. Яким чином Ви називаєте екзамени, заліки або загалом сесію?
7. Які слова чи вирази Ви використовуєте для опису успіху чи невдачі в навчанні?
8. Як Ви називаєте улюблених / нелюблених викладачів?
9. Чи називаєте Ви викладачів за предметом, який вони викладають?
10. Як Ви називаєте роботи/завдання, які дають викладачі?
11. Чи з'явилися у Вашому мовленні нові жаргонові одиниці з моменту початку дистанційного навчання? Якщо так, то які?

ДОДАТОК 2

Абітура – абітурієнти, вступники до закладу вищої освіти

Адмінка – адміністративне право

Англ – англійська мова

Армійка – станція метро «Армійська»

Аудюха – автомобіль фірми «Audi»

Базарити – говорити на різні теми

Бандурка – Харківський національний університет внутрішніх справ

Баня – аудиторія, у якій душно та спекотно

Барабан (Барабашика, Барік) – 1) станція метро Академіка Барабашова; 2) промислово-речовий ринок України ТЦ «Барабашово»

Безлюд – 1) селище міського типу Безлюдівка; 2) водоймища, які є на території смт Безлюдівка

Беха – автомобіль фірми «BMW»

Бос – декан будь-якого факультету

Ботан (ботанік) – студент, зосереджений на навчанні

Братюнь – одногрупник, який навчається на одному рівні з усіма (візьмемо до уваги середній рівень навчання, або нижче середнього)

Бродити – пересуватися, гуляти

Булочка – приємний, добрий викладач

Бурса – 1) Харківська державна академія культури; 2) узагальнювальна назва коледжів, училищ та технікумів

Бусинка – приємний, добрий викладач

Бухати – вживати алкогольні напої

Валити – необ'єктивно оцінювати знання студента на екзамені (з боку викладача)

Варік – варіант

Вдуплити – зрозуміти матеріал занять

Ведешка – web-дизайн

Вивезти цю двіжуху – зрозуміти тему або завдання на рівні вимог

Витверезник – холодна аудиторія без опалення

Вишка – заклад вищої освіти

Вікно – велика перерва, коли не передбачено або відміняються заняття

В'їхати – зрозуміти матеріал занять

В'їхати у тему – зрозуміти тему або завдання на рівні вимог

Вкурити – зрозуміти матеріал занять

Вписка – молодіжне гуляння, вечірка, невимущена зустріч, де студенти мають можливість розважитися та поспілкуватися одне з одним поза навчальним закладом

Гальмо – дурний, некмітливий; негативна оцінка низької успішності студента

Гальмувати – бути неуважним, лінивим

Геймити – грати у відеоігри

Героша – станція метро Героїв Праці

Гертруда – станція метро Героїв Праці

Горілий – торгово-розважальний центр «Нікольський»

Градусник – орієнтир та місце зустрічі харків'ян біля станції метро «Історичний музей»

Гуглмітитися – приєднуватися до конференції у Google Meet

Гуманітарка – Приватний заклад вищої освіти «Харківський гуманітарний університет “Народна українська академія”»

Гуртак – студентський гуртожиток

Дебіл – дурний, некмітливий; негативна оцінка низької успішності студента

Дезешка – домашнє завдання

Дек – декан будь-якого факультету

Дист, дистант – дистанційна форма навчання

Догнати – розуміння студентом матеріалу занять

Домашка – домашнє завдання

Дрифт-кар – трамвай

Дубарь – холодна аудиторія без опалення

Душніла – викладач, який, на думку студентів, зазвичай лише сперечається, відмовляється пояснювати проблемні моменти та доносить матеріал незрозуміло

Екзи – екзамени

Економ – економічний факультет

Електронік – Харківський національний університет радіоелектроніки

Жертва – студент, якого викликають до дошки

Жига (жигуль) – автомобіль фірми «Жигулі»

Жопа – лексема, пов'язана з вираженням стресу, труднощів та негативного сприйняття студентами періоду сесії

Жура (Журка) – річка Журавлівка

Журналюги (журіки) – студенти спеціальності «Журналістика»

За́дроч – студент, зосереджений, як правило, лише на навчанні

Забивати – не відвідувати заняття, не маючи на це поважної причини

Завалити – не скласти іспит з певних причин

Загуглітисся – приєднатися до конференції у Google Meet

Задрóт (задроти) – студент, зосереджений, як правило, лише на навчанні

Зазумитися – приєднатися до конференції у Zoom

Залізобетон – місто Харків

Замудлитися – зареєструватися та увійти в сервіс Moodle

Заочка – заочна форма навчання

Заруба – зарубіжна література

Засрати – не скласти іспит з певних причин

Зателеграмитися – сконтактувати в месенджері Telegram

Заучка – студент, зосереджений, як правило, лише на навчанні

Звір – суворий викладач, із яким у студентів виникали конфліктні ситуації та не налагодилася комунікація

Здерти – списати на екзамені або контрольній роботі

Зелень, зелені – початківці, без досвіду навчання, першокурсники

Зумер – користувач платформи Zoom

Зумитися – слухати лекції у Zoom

Інглиш – англійська мова

Індивідуальник – студент, який навчається за індивідуальним планом

Істор – станція метро «Історичний музей»

Карага – ХНУ ім. В. Н. Каразіна

Каразіно – ХНУ ім. В. Н. Каразіна

Карапузіно – ХНУ ім. В. Н. Каразіна

Каскад – фонтан, який розташований на території саду ім. Т. Г. Шевченка

Катала – студент, який полюбляє списувати або використовувати чужу працю для своїх цілей

Кіношка – кінотеатр

Коменда – комендант у гуртожитку

Комфортік – приємний, добрий викладач

Конституція – станція метро «Майдан Конституції»

Контра – контрольна робота

Контроша – контрольна робота

Конфа – онлайн-конференція

Косити – не відвідувати заняття, не маючи на це поважної причини

Краш (крашиха) – приємний, добрий викладач або викладачка

Криміналка – кримінальне право

Кринжовий – викладач, який є занадто прискіпливим та ставиться зневажливо до студентів

Кукурузіно – ХНУ ім. В. Н. Каразіна

Кульок – Харківська державна академія культури

Куліни – ТМ «Кулиничі»

Курилка – місце, де студенти можуть спілкуватися, палити цигарки та відпочивати під час перерв між заняттями

Курсак (курсач) – курсова робота

Лаба – лабораторна робота

Лафа – отримання заліку без труднощів

Летняга – літня тераса будь якого закладу харчування

Линяти – не відвідувати заняття, не маючи на це поважної причини

Лити воду – використовувати велику кількість слів або тексту, які не несуть корисної або важливої інформації

Літра – історія української літератури

Літучка – швидка самостійна робота

Лох (лошара) – дурний некмітливий; негативна оцінка низької успішності студента

ЛУАшки, луашки – група студентів ЛУА

ЛУРчики, лурчики – група студентів ЛУР

ЛУшпайки, лушпайки – група студентів ЛУ

Любимка – приємний, добрий викладач або викладачка

Люстра – графічний дизайн в Illustrator

Мавзолей – перший на Салтівці торговельний центр

Мажор – несумлінний студент, який пропускає заняття, не виконує завдань та цікавиться лише брендовими речами, грошима та гуляннями

Мак (Макдак) – мережа ресторанів швидкого харчування McDonald`s

Маселя – станція метро імені О. С. Масельського

Матан – 1) математика; 2) викладач математики

Матра – математика

Мед – Харківський національний медичний університет

Мент – студент факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Мерс – автомобіль фірми «Mercedes»

Метал – стадіон «Металіст»

Мілфа – жінка старшого віку

Мілффак – факультет, де за кількістю студентів переважають дівчата (зазвичай, ідеться про філологічний факультет)

Мінус нерви – словосполучення, пов'язане з вираженням стресу, труднощів та негативного сприйняття студентами періоду сесії

Мінус степенуха (мінус тепло) – втрата стипендії через невдаче складання сесії

Мім – платформа Google Meet

Моди – модульні роботи

Морозильник – холодна аудиторія без опалення

Муд – настрій

Мудлитися – використовувати в навчанні платформу Moodle

Мудлівці – ті, хто використовує в навчанні платформу Moodle

Мудлість – труднощі, пов'язані з особливостями використання платформи Moodle

Мусор – студент факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Нам капець – сполучення, пов'язане з вираженням стресу, труднощів та негативного сприйняття студентами періоду сесії

Научка – станція метро «Наукова»

Нацик – Національна академія Національної гвардії України

НБ – район Нові Будинки міста Харкова

Нелюд – суворий викладач, із яким у студентів виникали конфліктні ситуації та не налагодилася комунікація

Немишля – Немишлянський район міста Харкова

Не шарити – бути неуважним, лінивим, не розуміти теми обговорення

Общага – студентський гуртожиток

Олень – дурний, некмітливий; негативна оцінка низької успішності студента

Органіка – органічна хімія

Орф – орфографічний практикум

Очка – очне навчання

Павлік – станція метро Академіка Павлова

Парашиа – вбиральня

ПГ – Центральний парк культури та відпочинку (колишня назва – Центральний парк культури та відпочинку ім. М. Горького)

Пед – Харківський педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Пезехи – практичне заняття

Пенсія – 1) стипендія; 2) студенти старших курсів

Першак – першокурсник у закладі вищої освіти

Петляти – не відвідувати заняття, не маючи на це важливої причини

Підлиза – студент, який підлабузнюється до викладачів, щоб отримати гарну оцінку або похвалу

Пітон – мова програмування Python

Покатушки – подорожі містом або за його межами транспортом (власним або громадським)

Поля – історичний район Харкова Павлове Поле

Політех – Харківський політехнічний інститут

ПП – історичний район Харкова Павлове Поле

Практичка – практичне заняття

Препо (*преподаша*) – викладач у закладі вищої освіти

Провтикати – бути неуважним, лінивим, не розуміти теми обговорення на занятті

Прозріти – розуміння студентом матеріалу занять

Проліт – станція метро «Індустріальна» (колишня назва – «Пролетарська»)

Прохаваний – студент, який добре розуміється на темі

Прошарений – студент, який добре розуміється на темі

ПС – 1) район Північна Салтівка міста Харкова; 2) кінотеатр «Palladium Cinema»

Пушка – 1) колишня назва вулиці ім. Сковороди – Пушкінської; 2) станція метро Ярослава Мудрого (колишня назва – «Пушкінська»)

Рогатий – тролейбус

Рофлити – знущатися, висміювати окремих людей

Саржин – Саржин Яр у Харкові

Сауна – аудиторія, у якій душно та спекотно

Свій чувак – одногрупник, який навчається на одному рівні з усіма (візьмемо до уваги середній рівень навчання або нижчий за середній)

Семіки – практичне заняття

Скатати – списати на екзамені або контрольній роботі

Сковорідка – Харківський педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Скупляти шмот – відвідувати магазини для придбання нового одягу або аксесуарів

Сортир – убиральня

Сотка – фірмовий магазин «Сто пудів» у Харкові

Соц – 1) соціологічний факультет ; 2) соціальна стипендія

Сральня – убиральня

Старослов – старослов'янська мова

Старі – студенти, які навчаються на 3–6 курсах

Стебатися – знущатися, сміятися з людини

Стекляшка – один із виходів на станції «Університет»

Степло (стенуха) – стипендія

Стресія – сесія

Стругати – блювати

Стрімити – передавати аудіо- або відеоконтент у реальному часі

Студак – студентський квиток

Студняк – 1) студентський квиток; 2) станція метро «Студентська»

Субік – автомобіль фірми «Subaru»

Сумна – викладачка сучасної української мови

Сучмова – сучасна українська мова

Телега – месенджер Telegram

Телеграмитися – контактувати в месенджері Telegram

Технар – будь-який технічний навчальний заклад

Трактори – проспект Тракторобудівників у Харкові

Треш – лексема, пов'язана з вираженням стресу, труднощів та негативного сприйняття студентами періоду сесії

Тролити – знущатися, висміювати окремих людей

Тубзик – убиральня

Тупло – дурний, некмітливий; негативна оцінка низької успішності студента

Тупити – погано розумітися на матеріалі вивченого

Тупняк – дурний, некмітливий; негативна оцінка низької успішності студента

Турбік – станція метро «Турбоатом»

Туса – молодіжне гуляння, вечірка, невимушена зустріч, де студенти мають можливість розважитися та поспілкуватися одне з одним поза навчальним закладом

Тусіч – молодіжне гуляння, вечірка, невимушена зустріч, де студенти мають можливість розважитися та поспілкуватися одне з одним поза навчальним закладом

Укра – українська мова за професійним спрямуванням для нефілологічних спеціальностей

Універ – 1) заклад вищої освіти (університет); 2) станція метро «Університет»

Унік – 1) заклад вищої освіти (університет); 2) станція метро «Університет»

Фак – факультет

Фарм – Національний фармацевтичний університет

Фарма – фармакологія

Фармік – студент фармацевтичного факультету

Фартануло – коли студенту трапляється легкий білет на екзамені або будь-яке нескладне завдання

ФБ – торгово-розважальний центр «Французький бульвар»

Фізра – фізична культура

Філолох – студент філологічного факультету

Філолохія – філологічний факультет

Фіфа – філологічний факультет

Флексити – відпочивати

Фольц – автомобіль фірми «Volkswagen»

Франц – французька мова

Фреш – заклад швидкого харчування «FreshLine»

Фтимчик – студент факультету фармацевтичних технологій

ХА, Ха – місто Харків

Хайовня – Харківський авіаційний інститут

Халявицк – студент, який полюбляє списувати або використовувати чужу працю для своїх цілей

Хайшка – Харківський авіаційний інститут

ХГ – Холодногірський район міста Харкова

Хейтити – знущатися, висміювати окремих людей

Хнурятня (Хнурятіна) – Харківський національний університет радіоелектроніки

Хнушка – ХНУ ім. В. Н. Каразіна

Хойка – Харківський авіаційний інститут

Холодильник – холодна аудиторія без опалення

Холодка – 1) станція метро «Холодна Гора»; 2) Холодногірський район міста Харкова

Хірешка (Хірятник) – Харківський національний університет радіоелектроніки

Чилити – відпочивати

Читер – студент, який полюбляє списувати або використовувати чужу працю для своїх цілей

Чітити – списати на екзамені або контрольній роботі

Шара – отримання заліку без труднощів

Шарага – заклад вищої освіти

Шева – Сад імені Тараса Шевченка

Шевік – автомобіль фірми «Chevrolet»

Шерити – поширювати в соціальних мережах

Широнка – вулиця Гвардійців-Широнінців

Шпора – шпаргалка

Шпрехати – вільно розмовляти іноземною мовою

Юзати – використовувати

Юрка – НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Ярік – НЮУ ім. Ярослава Мудрого

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню жаргонової картини світу студентів міста Харкова. Тема є актуальною, оскільки вивчення жаргонового мовлення студентів допомагає зрозуміти менталітет та цінності цієї соціальної групи. Метою роботи є з'ясування специфіки жаргонової картини світу студентів міста Харкова та виявлення семантичних та словотвірних особливостей лексичних складників цієї мовної картини для досягнення мети було визначено такі завдання: 1) з'ясувати теоретичні основи вивчення українського жаргону; 2) дослідити жаргонову картину світу студентів міста Харкова; 3) окреслити та схарактеризувати лексико-тематичні групи студентських жаргонізмів; 4) проаналізувати способи творення жаргонізмів у студентському мовленні.

Об'єктом дослідження є жаргонова лексика студентів міста Харкова, а предметом – жаргонова картина світу та особливості функціонування в мовленні студентів міста Харкова.

Джерелами фактичного матеріалу словники Л. Ставицької та Т. Кондатюк, лінгвістичні студії (наукові праці, монографії, дисертаційні, дипломні роботи тощо), інтернет-ресурси (блоги, телеграм-канали, статті, влоги, сучасні письменники, відеоматеріали, пісні, засоби масової інформації); носії лексики; дані усного опитування та анкетування. Було використано такі методи дослідження: описовий, частково компонентний аналіз, соціололінгвістичне дослідження, спостереження.

Було проведено комплексне дослідження жаргонової картини світу студентів міста Харкова, спрямоване на лексико-семантичний, структурний та словотвірний аналіз студентського жаргону, специфіку формування й динаміку його розвитку, що є актуальною проблемою в галузі соціології та лінгвістики.

Отримані результати можуть бути корисними для тих, хто працює зі студентами, зокрема в розробленні методів викладання та підвищення ефективності комунікації з молоддю. Також дослідження може стати в пригоді для укладання словника.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (44 найменування) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 55 сторінок.

Ключові слова: студентський жаргон, картина світу, міське мовлення, лексика, семантико-стилістичні особливості, українська мова.

ANNOTATION

The qualification work is devoted to the study of the jargon worldview of Kharkiv students. The topic is relevant because the study of students' jargon speech helps to understand the mentality and values of this social group. The work aims to find out the specifics of the jargon worldview of Kharkiv students and to identify the semantic and word-formation features of the lexical components of this linguistic picture to achieve this goal, the following tasks were defined: 1) to find out the theoretical foundations of studying Ukrainian jargon; 2) to study the jargon worldview of Kharkiv students; 3) to outline and characterize lexical and thematic groups of student jargon; 4) to analyse the ways of creating jargon in student speech.

The object of the study is the jargon vocabulary of Kharkiv students, and the subject is the jargon worldview and peculiarities of its functioning in the speech of Kharkiv students.

The sources of factual material are dictionaries by L. Stavytska and T. Kondatiuk, linguistic studies (scientific works, monographs, dissertations, diploma theses, etc.), Internet resources (blogs, telegram channels, articles, vlogs, contemporary writers,

videos, songs, and mass media); native speakers; data from oral interviews and questionnaires. The following research methods were used: descriptive, partial component analysis, sociolinguistic research, and observation.

A comprehensive study of the jargon worldview of Kharkiv students was carried out, aimed at lexical-semantic, structural, and word-formation analysis of student jargon, the specifics of its formation, and the dynamics of its development, which is an urgent problem in the field of sociology and linguistics.

The findings can be useful for those who work with students, in particular in developing teaching methods and improving the effectiveness of communication with young people. The research can also be useful for compiling a dictionary.

The qualification work consists of an introduction, two chapters, conclusions, a list of references (44 titles), and appendices. The total volume of the work is 55 pages.

Keywords: student jargon, a picture of the world, urban speech, vocabulary, semantic and stylistic features, Ukrainian language.